དགེ་དབང་སྔན་དངགས་མཁན་ཞིག་ནས་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པའི་ལུང་ཁུངས་འཚོལ་བ།[1]

དགེ་འདུན་རབ་གསལ།

རྩོམ་ཡིག་འདིར་༧རྒོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོ་གཙོ་བྱས་པའི་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དགེ་དབང་ནི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད་ཆོས་རྒྱལ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པའི་ཚུལ་ཟུགས་ཆེར་གསུངས་མོད། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བཅུ་བདུན་པ་བར་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་འདི་ལ་བཞེད་ཚུལ་ཇི་འདྲ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁུངས་ལུང་བརྟུད་གཙོད་བྱས་ཏེ། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སུ་མ་སྙོར་ཞིག་གིས་དགེ་དབང་ནི་སློབ་དཔོན་དང་སྔན་དངགས་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་མ་སྦྱར་མོད་༧རྒོང་ས་ལྔ་པ་ཙམ་ནས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་གཏམ་འཕེལ་བའི་སྐོར་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ལྷའི་རྒྱ་གར་གྱི་བསྟན་བཅོས་ཁག་ན་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་མེད་པ་བཅས་བྲིས་ཡོད།

དང་པོ། “སྔན་ངག་མཁན་ཀུན་གྱི་གཙུག་གི་ནོར་བུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོ།” ཞེས་པའི་བཞེད་ཚུལ་འཚོལ་བ།

ཐན་གྱིས་ “བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་དཔྱད་པ་རྟོག་པའི་རི་མོ་” ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་བྲིས་པ་དེ་ ༡༩༩༩ ལོར་ལྷ་ཕ་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་ཁང་གིས་ཏྭ་ལའི་བླ་མའི་འཕགས་བོད་ཕྲེང་ ༣༥ པའི་ངོ་བོར་པར་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དེབ་ཆུང་དེའི་ནང་། ཐན་གྱིས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཅིག་ལ་གཏུགས་ཏེ་དགེ་དབང་གི་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་ཐོག དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་དང་ཆོས་རྒྱལ་ཡིན་པར་བསྒྲུབས་མཁན་ནི་༧རྒོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོ་ (1617–1682) ཡིན་པར་ཁ་འཕངས་འདུག་མོད། སྐབས་དེར་༧རྒོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོས་ཡིག་ཆ་གང་ཞིག་ཏུ་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་གསུངས་པའི་ཁུངས་དེ་གསལ་ཁ་བཀོད་མི་འདུག

༧རྒོང་ས་ལྔ་པའི་ཡིག་ཆ་དེ་ནི་སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་དང་དེ་བཞིན་གསུང་འབུམ་ཁྲོད་དུ་འཁོད་པའི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་པར་བྱང་དེ་ཡིན་ལ། དེར་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་དཔྱད་ཞིབ་ནན་མོ་མཛད་འདུག་ཁར། རྒྱལ་པོའི་སྐོར་བརྗོད་སྐབས་ཀྱང་འདི་ལྟར། “ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བུའི་ཆོས་འབྱུང་དུ་འདི་ཉིད་ལ་སློབ་དཔོན་གསུང་བ་ནི་སློབ་དཔོན་དང་རྒྱལ་པོ་མི་འགལ་བའི་དབང་དུ་མཛད་པ་སྟེ། དོན་དུ་འདི་ཉིད་ས་སྐྱོང་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་ཁུངས་ནི། དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་པོའི་ཅོད་པན་བློན། །བློ་བཟང་མི་དབང་ཞེས་རིགས་ལ། །གདེངས་ཅན་དབང་བཞིན་ལོངས་སྤྱོད་

---

1 རྩོམ་ཡིག་འདིའི་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ (http://tbrc.org) ཀྱི་དྲ་རྒྱ་ནས་རྙེད་ཅིང་དེའི་མཐུན་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་རྩོམ་ཡིག་འདྲི་ཐུབ་པར་གྱུར། དེ་བས་འདིར་ཆེད་དུ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བཞིན་ཡོད། རྩོམ་ཡིག་འདི་པར་སྐྲུན་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་མཁས་དབང་ནྭན་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱིས་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་འགའ་ཞིག་རྒྱུས་སྟོན་གནང་བ་མ་ཟད། རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་བོད་དུ་འགྱུར་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་ལམ་སྟོན་དང་། དེ་བཞིན་རྩོམ་ཡིག་འདིའི་ནང་དོན་ཐད་ནས་ནོར་བཅོས་དང་ཞུ་དག་གནང་བ་བཅས་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བ་ཡིན། དེ་བཞིན་ཐན་གྱི་མཆེད་གྲོགས་རྒན་པད་མ་འབུམ་ལགས་དང་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་ལགས་གཉིས་ཀྱིས་རྩོམ་ཡིག་འདི་ལ་སྣན་པའི་དགོངས་འཆར་གནང་བ་ལའང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བ་ཡིན།

ཅན། །ཡོངས་སྒྲོད་ལྡན་པའི་དབང་པོ་བྱུང་། །ཞེས་དཔལ་ལྡན་ཤཱཀྱའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་མདུན་ན་འདོན་དུ་གྱུར་པའི་མིའི་དབང་པོའི་རིགས་བརྒྱུད་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་མེས་པོ་རྒྱལ་པོ་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བའི་སྲས་ས་སྐྱོང་རབ་གསལ་དུ་གྲགས་པ་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྲས་སུ་བལྟམས་པའི་ཆོས་རྒྱལ་དགེ་བའི་དབང་པོས་བསྟན་བཅོས་འདི་མཛད།"[2] ཅེས་གསུངས་འདུག །འདི་ནི་དགེ་དབང་ལ་རྒྱལ་པོ་དང་ཆོས་རྒྱལ་ཞེས་སྨྲས་པ་ནི་ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་དོན་མིན་པར། ཁོང་རྒྱལ་པོ་ངོ་མ་ཞིག་དང་ཆོས་རྒྱལ་ངོ་མ་ཞིག་ཡིན་པར་བསྒྲུབས་འདུག །པར་བྱང་འདི་བརྩམས་པའི་ལོ་ནི་ཤིང་མོ་གླང་སྟེ་ ༡༤༤༥ ལོར་འཁེལ་འདུག

༧དགོངས་ལྡུ་བ་ཆེན་པོའི་རང་རྣམ་དུ་ཡང་འདིའི་སྐོར་ལ་གསུངས་དོན། "ཆོས་བཅུ་བདུན་ནས་སངས་རྒྱས་ཕལ་པོ་ཆེའི་ལུང་ཞུ་བའི་དབུ་བཙུགས། རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་འདི་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་ཚེ་འདི་དང་སྔ་མའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཡིན་ནའང་རྒྱ་གར་ཁ་སྐྱ་ཅན་གྱི་སྒོ་ལྟུགས་དམ་པས་བོད་ཏན་རྣམས་ཀྱི་ལྡེ་མིག་གིས་མ་ཁྲོལ་བ་ཕལ་ཆེར་གསན་གཟིགས་མེད་པ་མང་ཞིང་རྒྱལ་ཚབ་དྲུང་པ་གྲགས་པ་དོན་གྲུབ་སོགས་བླ་ཆེན་མང་པོས་རྒྱལ་པོས་བརྩམས་པའི་བསྟན་བཅོས་ལ་བྱིན་རླབས་མི་འབྱུང་གསུངས་པ་རང་ཉིད་ཀྱི་མ་དགོངས་པའི་སྒྲིབ་གཡོགས་ལས་དེ་ལྟར་ན་རྒྱལ་པོ་ཨི་ནྡྲ་བྷུ་ཏིས་མཚོན་པ་ལའང་བྱིན་རླབས་མི་འབྱུང་ཞིང་རང་བྱུང་དུ་ཁས་འཆེ་བ་ཅམ་གྱིས་འགངས་ཆེན་དགེ་སློང་ལྷ་ཆེན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་ཀྱང་རྟོགས་པར་ནུས་པས་གསུང་རིགས་མཐའ་དག་ལ་ངེས་གཟུང་ག་ལ་ཡོད།"[3] ཅེས་གསུངས་ཏེ་རྒྱལ་ཚབ་དྲུང་པ་གྲགས་པ་དོན་གྲུབ་སོགས་བླ་ཆེན་གཞན་གྱིས་ཀྱང་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་བཞེད་པའི་དགོངས་ཚུལ་བསྟན་འདུག །རྒྱལ་དབང་ལྔ་པས་རྩོད་སྤོང་མཛད་སའི་རྒྱལ་ཚབ་དྲུང་པ་གྲགས་པ་དོན་གྲུབ་ནི་རྒྱལ་ཚབ་བཞི་པ་གོ་ཤྲཱི་གྲགས་པ་དོན་གྲུབ་ (1547–1613) ཡིན་མོད། སྒྲུབ་བརྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་བརྒྱུད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རབ་འབྱམས་ནོར་བུ་ཟླ་བ་ཆུ་ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ་ཞེས་པར་བཞུགས་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་ཁོང་གིས་ལྷ་མདོངས་ལོ་ཆེན་ལས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཞལ་ལུང་དང་སྒྲ་སོགས་གསན་ཚུལ་ལས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་སྐོར་གྱི་གཏམ་མ་རྙེད་སྟབས་ད་དུང་བརྟག་འཚལ།[4]

ཡང་༧དགོངས་ལྡུ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་པར་བྱང་དུ། "དེ་ཡང་བོད་འདིར་རང་གཞན་གྱི་གྲུབ་པའི་མཐའ་འཛིན་པའི་བླ་ཆེན་མང་པོས་རྟོགས་བརྗོད་འདི་ནི་རྒྱལ་པོས་བརྩམས་པས་བྱིན་རླབས་མི་འབྱུང་ཞེས་སྨྲ་བ

2 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣༥ ནས་ ༡༡༣༤ ཡང་། པར་བྱང་འདི་ཉིད་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་ཁྲོད་དུ་འཕོད་པ་དེའི་མཚན་བྱང་ལ། རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་དགའ་ལྡན་ཕུན་ཚོགས་གླིང་དུ་པར་དུ་བསྐོས་པའི་པར་བྱང་དབྱངས་ཅན་རྒྱུད་ལས་དྲངས་པའི་གླུ། ཞེས་འབྱུང་། རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་གྲངས་ ༡༩༥ ནས་ ༢༠༩ སེར་གཙུག་ནང་བསྟན་དཔེ་རྙིང་འཚོལ་བསྡུ་ཕྱོགས་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩

3 ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐར། སྟོད་ཆ། ཤོག་གྲངས་ ༤༦༣–༩ བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༦༩ ལོར་པར་བཏབ་པ།

4 སྒྲུབ་བརྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་བརྒྱུད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་རབ་འབྱམས་ནོར་བུ་ཟླ་བ་ཆུ་ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག་གྲངས་ ༧བ༨ དཔལ་སྤུངས་པར་མ་ལས་ ༡༩༧༣ ལོར་ལྡི་ལིར་བསྐྱར་པར་བྱས་པ།

ནི་ཨོཾ་ཊཱན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཨིནྡྲ་བྷཱུ་ཏི་དང་།   བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དབོན་སོགས་དམ་པ་མང་པོ་ལའང་སྨོད་པར་འགྱུར་བའི་ངག་གི་ལས་ངན་གསོག་པར་ཟད་ཅིང་། མཁས་རློམ་ལ་ལ་དག་དགེ་དབང་ཡབ་སྲས་གཟིགས་རྒྱ་ཆུང་བས་བསྟན་བཅོས་འདིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་མ་ཡིན་པའི་གང་ཟག་གཞན་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་མང་དུ་ཡོད་པས།   དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རྣམ་ཐར་ཁོ་ན་མིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་སྨྲ་བ་པོ་རང་ཉིད་རྟོགས་བརྗོད་འདི་ལ་བློ་གྲོས་ཀྱི་འཇུག་པ་ཞིབ་མོར་མ་བྱུས་ཤིང་། མདོ་ལུང་རྣམས་དང་མ་འབྲེལ་བའི་རང་གི་ནང་ཆ་ཕྱིར་སྟོན་པ་ཁོ་ན་སྟེ།"[5] ཞེས་ཀྱང་གསུངས་འདུག །ལུང་དུམ་བུ་འདིའི་ནང་ནས་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་མང་པོས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་བཞེད་པ་དང་།   ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་བརྗོད་བྱའི་ཁྲོད་ "སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་མ་ཡིན་པའི་གང་ཟག་གཞན་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་མང་དུ་ཡོད་" པར་འདོད་པ་དེ་བསྟན་འདུག་མོད་བླ་ཆེན་དེ་དག་སུ་ཡིན་གྱི་ཁུངས་ནི་ད་ལྟ་མ་རྙེད་དོ།།

ཡང་ལྕགས་ཟླ་བའི་བསྟན་བཅོས་གཞན་གྱི་ཁྲོད་ནའང་དཔེར་ན།   གསན་ཡིག་གཏྣའི་ཆུ་རྒྱུན་ལས་   "སྟན་ངག་མཁན་ཀུན་གྱི་གཙུག་གི་ནོར་བུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་ཡལ་འདབ་བརྒྱ་དང་བདུན། དེའི་ཁ་སྐོང་ལེའུ་གཅིག་སྲས་ཟླ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་དང་བཅས་པའི་ཡལ་འདབ་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་པའི་ལུང་རྒྱུད་གི་བརྒྱུད་པ་ནི།"[6] ཞེས་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ལུང་བརྒྱུད་འཆད་སྐབས་ཆོས་རྒྱལ་དང་སྟན་ངག་མཁན་ཀུན་གྱི་གཙུག་གི་ནོར་བུ་ཞེས་བསྔགས་པ་མཛད་འདུག

ཡང་ལྕགས་ཟླ་བའི་གསུང་འབུམ་ ༢༠༠༩ ལོར་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་པོད་ ༡༩ པའི་ནང་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་དང་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་ཡིག་གསུམ་འཁོད་པ་དེའི་གཅིག་ནི་གོང་དུ་དྲངས་ཟིན་པའི་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་པར་བྱང་དེ་ཡིན་ལ། གཞན་གཅིག་ནི་ "ཆོས་སྤྱི་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་ཀྱི་འདུ་ཁང་ལ་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ལྡེབས་བྲིས་བྱས་སྐབས་ཞལ་བྱང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ངོ་མཚར་དཔག་བསམ་སྙེ་མ"[7] ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡིན། དེ་ལ་ཁྱོན་བསྡོམས་ཤོག་ངོས་ ༧༨ ཡོད་ཅིང་། རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཡལ་འདབ་རེ་རེའི་སྤྱི་དོན་ཚིགས་བཅད་དུ་བསྡེབས་པ་ཞིག་རེད།   འདིའི་མཆོད་བརྗོད་དུ།   "རྒྱལ་དབང་རྟོགས་བརྗོད་མཆྙར་ཡི་ཕྲེང་། །སྟན་ངག་བྱེ་བའི་དབྱངས་སུ་ལེན་མཁས་པ། །ནོར་འཛིན་སྐྱོང་བ་དགེ་དབང་ཡབ་སྲས་ཀྱི། །བསོད་ནམས་ཉི་མ་སྟོང་གི་གཟི་བརྗིད་འབར།" །ཞེས་དགེ་དབང་ལ་ནོར་འཛིན་སྐྱོང་བ་ཞེས་པའི་མཚན་ཕུལ་འདུག ཡང་ "རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཞིང་ཁམས་ངོ་མཚར་བཀོད་པ་གསར་དུ་བསྐྲུན་པའི་ཆེ་བརྗོད་སྨོན་ལམ་དུ་ཟ་ཧོར་

5 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣༦–༡༡༣༧

6 དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་གསན་ཡིག་གཏྣའི་ཆུ་རྒྱུན་ལས་གླེགས་བམ་དང་པོ།   རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། །པོད་ (༡) ཤོག་གྲངས་ ༡༩ སེར་གཙུག་ནང་བསྟན་དཔེ་རྙིང་འཚོལ་བསྡུ་ཕྱོགས་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩

7 རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། །པོད་ (༡༩) ཤོག་གྲངས་ ༧༨ ནས་ ༡༣༣ སེར་གཙུག་ནང་བསྟན་དཔེ་རྙིང་འཚོལ་བསྡུ་ཕྱོགས་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩

ཀྱི་བཙུན་པ་ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེ་ས་འགལ་བ་ཞེས་པ་ལྷུགས་མོ་ཡག་གི་ལོ་ཧོར་གྱི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་དཀར་ཆའི་རྒྱལ་བ་དང་པོའི་ཉི་མ་མེ་བཞིའི་འགྲུབ་སྦྱོར་གྱི་དུས་དགེ་བར་སྦྱར་” ཞེས་པའི་མཇུག་བྱང་ཅན་དེ་ནི་ལྔ་བཟོ་བ་མང་པོས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཞིང་བཀོད་བཞེངས་པའི་མཇུག་བྱང་སྨོན་ཚིག་ཏུ་མཛད་འདུག །འདིའི་ལྷུགས་ཡག་ལོ་ནི་ ༡༦༧༡ ལོ་རེད། དེར་ཡང་། “འོན་ཀྱང་སྐྱེས་རབས་འཕྲེང་དང་སྐུ་ཚེ་འདིའི། །རྟོགས་བརྗོད་མཆོན་མདའི་གྲངས་ཟུར་དཔག་བསམ་ལྗོན། །སྟན་དངགས་ལྷ་ཧྲིག་འཁྲི་ཤིང་གཡུར་ཟ་བ། །འདི་འདྲ་མཁས་རྣམས་དགའ་བ་བསྐྱེད་པའི་རྒྱན། །ས་སྐྱོང་གཙུག་ལག་འཆང་ལ་སྩོབས་པའི་མཐུ། །ཆེས་མཐོ་དགེ་བའི་དབང་པོ་ཡབ་སྲས་ཀྱི། །རྣམ་དཔྱོད་སོར་མོས་བརྟུངས་པའི་ལེགས་བཤད་རྒྱུད། །མང་པོར་འཕྲོལ་བའི་གླུ་འདི་གཅིག་ཏུ་སྟན།”[8] །ཞེས་དགེ་དབང་ཡབ་སྲས་ལ་ས་སྐྱོང་ཅེས་མཚན་སྦྱར་འདུག །དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་སྟན་འགྲེལ་དབྱངས་ཅན་དགྱེས་གླུ་སོགས་ནང་དགེ་དབང་ལ་ཆོས་རྒྱལ་ཞེས་མཚན་སྦྱར་འདུག

ལྔ་གོང་ས་ལྔ་པ་ལས་ཀྱང་ལོ་ན་ཉི་ཤུ་ཙམ་གྱིས་རྒན་པའི་མཁས་པ་གཞན་ཞིག་ནི། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པར་བྱོན་པའི་འཇམ་མགོན་ཨ་མེས་ཞབས་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ (1597–1659/1660) ཡིན་པ་དང་། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་རྒྱལ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་དོན་འགྲེལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་ཚོགས་གཉིས་བསམ་འཕེལ་ནོར་བུའི་ཕྲེང་མཛེས་ཞེས་བྱ་བ་དཔེ་རིང་ཤོག་ངོས་ ༡༧༩ ཅན་དེ་ནི་ས་མོ་ཡོས་ཀྱི་ལོའི་ལོ་གསར་ཚེས་གཅིག་ལ་ས་སྐྱར་སྦྱར་གྲུབ་ཅེས་གསུངས་འདུག་སྐབས་བརྩམས་ལོ་ནི་ ༡༦༣༩ ལོ་ལ་འཁེལ་འདུག དེས་ན་འདི་ནི་ལྔ་གོང་ས་ལྔ་པས་ ༡༦༦༥ ལོར་སྙན་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་པར་བྱང་བརྩམས་པ་ལས་ལོ་ ༢༥ ཙམ་གྱིས་སྔ་བ་རེད། བསྟན་བཅོས་འདིར་དགེ་དབང་ཡབ་སྲས་ལ་ན་རྗ་དང་ས་བདག་སོགས་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་ཐ་སྙད་སྣ་ཕྱིར་སྤྱད་ནས་བརྩམས་འདུག[9]

ཡང་ ༢༠༠༥ ལོར་བལ་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཞེས་བྱ་བས་པར་བཏབ་པའི་རྫོང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་ (1432–1496) གྱི་གསན་ཡིག་ཅེས་པའི་ནང་། “མཁན་ཆེན་རིན་ཆེན་ཟླ་བ་ལས་ཐོབ་པའི་སྐོར། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་། རྒྱལ་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་ཡལ་འདབ་བརྒྱད་(བརྒྱ་) དང་བདུན། ཁ་སྐོང་རྩ་བརྒྱད་པ་སྲས་ཟླ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་ལུང་གི་བརྒྱུད་པ་ནི།” ཞེས་དགེ་དབང་ལ་རྒྱལ་པོའི་ཐ་སྙད་སྦྱར་འདུག[10] །འོན་ཀྱང་འདིའི་མ་ཡིག་གི་པར་མ་གཞན་མ་རྙེད་སྐབས་ད་དུང་བརྟག་འཚལ། གལ་སྲིད་འདི་བདེན་དབང་དུ་བཏང་ཆེ། དེ་ནི་དགེ་དབང་ལ་རྒྱལ་པོ་ཞེས་ཐ་སྙད་སྦྱར་པའི་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་རེད།

8 རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། །པོད་ (༡༩) ཤོག་གྲངས་ ༣༣༨ སེར་གཙུག་ནང་བསྟན་དཔེ་རྙིང་འཚོལ་བསྡུ་ཕྱོགས་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩

9 དཔལ་ས་སྐྱ་པ་ཆེན་པོ་སྔགས་འཆང་བླ་མ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱི་གསུམ་འབུམ། ཇ། ས་སྐྱ་རྒྱལ་ཡོངས་གསུང་རབ་སློབ་གཉེར་ཁང་གིས་ ༢༠༠༠ ལོར་བལ་ཡུལ་དུ་པར་བཏབ་པ། ཡང་ཤིང་པར། http://www.tbrc.org/? locale=bo#!rid=W2CZ6662

10 རྫོང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསན་ཡིག ཤོག་གྲངས་ ༣༨༧ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༥

དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ནང་བྱོན་པའི་མཁས་པའི་ཁྲིད་ནས། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་ (1697–1763) གྱིས་བརྩམས་པའི་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་བོད་ཀྱི་བརྡ་ཀ་ལིའི་ཕྲེང་བསྒྲིགས་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ། ཞེས་བྱ་བར་མིང་ཚིག་ཡོང་ཁུངས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཁྲིད་དུ་འདི་ལྟར། "ཆོས་རྒྱལ་དགེ་བའི་དབང་པོ་དང་སྲས་ཟླ་དབང་གིས་མཛད་པའི་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་། ཨ བ དླ ཝཾ རཛྷ གཱལྤལདླ ཧྨཀླཛཱ ཤུཛྙོ ཁྲ ཤྲུ སྤུཏྲ སོམིཏྲ ཏ བཾ ཧི ཧཾ"[11] ཞེས་དགེ་དབང་ཡབ་སྲས་ལ་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྲས་ཞེས་པའི་རྗོད་ཚིག་གིས་བཀྲལ་པ་མ་ཟད། རྟོགས་བརྗོད་ལ་རིན་པོ་ཆེ་ཞེས་པའི་ཚིག་ཕྲང་ཡང་བསྟན་འདུག

ཡང་མདོ་མཁར་བ་དང་དུས་མཉམ་པའི་ཞུ་ཆེན་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱིས་ (1697–1774) བརྩམས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་རིན་ཆེན་དོན་འདུས་ཞེས་བྱ་བ་ཡི་མདུག་བྱང་དུ། "ཅེས་རྒྱལ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཡལ་འདབ་ཀྱི་གྲངས་དང་མཉམ་པར་ཡལ་འདབ་རེ་རེའི་བརྗོད་བྱ་རྣམས་ཤློ་ཀ་རེར་བསྡེབས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་རིན་ཆེན་དོན་འདུས་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི། གསེར་ལྡན་ལུས་ཕྲའི་བཞིན་རས་ཡངས་པར་དབང་གི་མདའ་མཛད། དཔལ་ལྡན་སྡེ་དགེ་ས་སྐྱོང་བླ་མ་ཆེན་པོ་ལྷུམ་དྲལ་ནས་ལྷ་ཁང་དུ་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་བཀོད་པ་ལྡེབས་རིས་སུ་བཞེངས་པའི་སྐབས། བཟོ་གནས་རིག་པའི་གཙུག་ལག་སྨྲ་བ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་དུ་འབོད་པས་སྨྲ་བྲིས་བགྱིས་པ་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་གྱུར་ཅིག"[12] ཅེས་འབྱུང་བ་དེར་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་ཚིག་ཟིན་དུ་མ་བསྟན་མོད། ཁོང་གི་གསན་ཡིག་ཏུ་འདི་ལྟར། "འཕགས་པའི་ཡུལ་ན་སྟན་ངག་མཁན་ཀུན་གྱི་དབུས་སུ་ཉིན་མོར་བྱེད་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལྟར་གསལ་བ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཡལ་འདབ་བརྒྱ་དང་བདུན། དེའི་ཁ་སྐོང་ལེའུ་གཅིག་སྲས་ཟླ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་དང་བཅས་པའི་ཡལ་འདབ་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་པ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀས་བསྐུལ་བ་ལྟར་སྐད་གཉིས་སྨྲ་བའི་དབང་པོ་ཤོང་སྟོན་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་དཔལ་ས་སྐྱར་བསྒྱུར་བ་ལ་སླད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས་འགྱུར་བཅོས་དང་ཞུས་དག་གིས་ལེགས་པར་བསྟར་པའི་སྟེང་ནས་ལུང་ཐོབ་པའི་བརྒྱུད་པ་ནི།"[13] ཞེས་ལུང་གི་བླ་བརྒྱུད་གསུངས་སྐབས་དགེ་དབང་ནི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་འདུག

དུས་སྐབས་འདིའི་བླ་མའི་ཁྲིད་ནས་ཨ་ཀྱཱ་སྐྱུ་ཕྲེང་གཉིས་པ་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ (1708–1768) གྱིས་མེ་འབྲུག་ལོ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༨ ལོར་བརྩམས་ཞེས་གསལ་བའི་ཆོས་རྒྱལ་དགེ་བའི་དབང་པོའི་བསྡུགས་པ་བརྗོད་པའི་

11 ཉེ་བར་མཁོ་བའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་བོད་ཀྱི་བརྡ་ཀ་ལིའི་ཕྲེང་བསྒྲིགས་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ། ཤོག་གྲངས་ ༡༠༣ http://www.tbrc.org/#!rid=W7737

12 གསུང་འབུམ། པོད། ག །སྡེ་དགེ་པར་མ། ཤོག་གྲངས་ ༡༠༤༥

13 ཞུ་ཆེན་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་གྱི་གསན་ཡིག་བཞུགས་སོ། །སྡེ་དགེ་པར་མ་ ༡༩༧༠ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱར་པར་བྱས་པ། པོད། ཀ ཤོག་གྲངས་ ༨༩༤༡

རབ་ཏུ་བྱེད་པ་དབྱིད་ཀྱི་མེ་ཏོག་གསར་པའི་དོ་ཤལ། ཞེས་བྱ་བ་དེ་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་རྣམ་པར་བྲིས་པའི་དགེ་དབང་གི་རྣམ་ཐར་གྱི་དོད་དུ་འདུག་མོད། "ལྷ་ཡི་འཇིག་རྟེན་རྫོགས་པར་འདོམས་པ་ཡི། །གསེར་གྱི་བ་གམ་ཀྲོད་པོའི་གྲོང་ཁྱེར་ནི། །རྨུགས་འཛིན་འབྱོར་བའི་ཁྱད་པར་རྣམ་རྒྱས་ཤིང་། །སྐྱེ་བོའི་ཚོགས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་གང་བ་ཡོད།།"[14] ཅེས་ཏོག་པས་བཏགས་པའི་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག་ངོས་བཟུང་སྟེ། དགེ་དབང་ནི་ཡུལ་དེའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་ཕྲན་མང་པོས་ཁོང་གི་ཞབས་ལ་བཀུར་བ། འཁོར་ལོས་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བུའི་དཔལ་འབྱོར་དང་དཔུང་སྟོབས་འཛོམས་པ། རྒྱལ་ཕྲན་མང་པོ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་འདི་གསེར་གྱི་ཁྲི་ལ་འཁྲིངས་པ་སོགས་བྲིས་འདུག་མོད། དོན་དུ་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་དང་རྒྱལ་སྲིད་ཇི་ལྟར་ཡིན་པའི་ཚུལ་ནི་མི་གསལ་ལོ།།

གོང་དུ་དྲངས་པའི་མཁས་པ་འདི་རྣམས་དང་། དེ་བཞིན་འགོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་དུས་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་བྱུང་བའི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐོར་གྱི་རྩོམ་ཡིག་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མགྲིན་གཅིག་དང་དབྱངས་གཅིག་གི་ཚུལ་དུ་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡང་ཡིན་པར་བཞེད་པ་རེད། དེའི་དཔེ་མཚོན་ནི་ཧ་ཅང་མང་བས་འདིར་ཐམས་ཅད་འདྲེན་པའི་ངལ་བ་མ་བྱས་སོ། །འོན་ཀྱང་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་བར་བྱོན་པའི་རོང་ཐ་བློ་བཟང་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོས་ (1865–1917) བརྩམས་པའི་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་དོན་ཉུང་དུར་གླེང་བ་ངོ་མཚར་སྣང་བའི་ཐིག་ལེ་དང་གུས་པ་བརྒྱ་བཞད་པའི་གཉེན་གཅིག་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པ་དང་། སོག་པོ་བློ་བཟང་ཧ་དབྱངས་སམ་བློ་བཟང་ཧ་མགྲིན་ (1867–1937) གྱིས་བརྩམས་པའི་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་འབྱུང་ཁུངས་དང་བསྡུས་དོན་རགས་རིམ་ཙམ་དུ་བཀོད་པ་རིང་གནས་དཔག་བསམ་དྲི་བསུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་བྱ་བ་སོགས་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་སྐོར་ལ་བྲིས་ཏེ་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་དང་ཆོས་རྒྱལ་དུ་བཞེད་པའི་དཔེ་མཚོན་གྱི་བསྟན་བཅོས་ལྟ་བུ་རེད། བསྟན་བཅོས་ཕྱི་མ་འདི་ན་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཁྲིད་རྒྱུན་དང་མཆན་འགྲེལ་བྱོན་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་གསལ་འདུག

རྒྱལ་དབང་ལྔ་པས་དགེ་དབང་ནི་ས་ལ་སྤྱོད་པ་དང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་ནན་གྱིས་བསྒྲུབས་པའི་བསྟན་བཅོས་བརྩམས་ནའང་། དགེ་དབང་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་བཅས་པའི་རྣམ་ཐར་བཀོད་པ་ད་བར་བདག་གིས་མ་མཐོང་ཞིང་། ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྲིད་བསྐྱངས་པའི་གནས་ཚུལ་དང་། རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་བམ་ལུང་པའི་མིང་སོགས་ཅི་ཡང་སྨྲོས་མེད་པ་རེད། དེང་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཤག་ཤག་མཛད་པ་མ་གཏོགས་རྒྱལ་ཁབ་གང་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་སོགས་ལ་དོགས་སློང་ཙམ་ཡང་བྱས་མེད་པ་འདྲ། འདིའི་ཁོངས་སུ་ནོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན་གྱིས་བརྩམས་པའི་ཆོས་རྒྱལ་དགེ་བའི་དབང་པོ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་མཛད་པ་སྙན་ངག་གི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་འགྲེལ་པ་ངོ་མཚར་སྐྱེ་མའི་ཡལ་འདབ་སོ་སོའི་མཇུག་བསྡོམས་དོན་བསྡུས་ཚིགས་བཅད་ཁོལ་དུ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱང་འདུས་སོ།།

དེས་ན་རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ཆེན་པོས་རྒྱལ་རབས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁུངས་བཙན་པོ་ཞིག་ལ་མ་གཏུགས་པར་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་བསྒྲུབས་པའི་དགོས་པ་དེ་གང་ཡིན་ནམ། རྒྱལ་ཁབ་བམ་ལུང་པ་གང་ཞིག་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་མ་བསྟན་

14 གསུང་འབུམ། ཅ། ཤོག་གྲངས་ ༤༨༣ སྐུ་འབུམ་ཤིང་པར།

པར། དགེ་དབང་ལ་སློབ་དཔོན་ཞེས་མཚན་སྦྱར་བ་ཙམ་ལའང་རྩོད་སྤོང་མཛད་དོན་གང་ཡིན་ནམ། དྲི་བ་འདི་དག་ལ་ལན་སྟེར་ནུས་པའི་ཡིག་ཆའང་ད་དུང་མིག་ལམ་དུ་མ་ཤར་རོ། །འོན་ཀྱང་གོང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་༧གོང་ས་ལྔ་པས་ཡིག་ཆའི་ཐོག་ནས་ཁུངས་གཏུགས་ས་ནི། "དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་པོའི་ཅོད་པན་བློན། །བློ་བཟང་མི་དབང་ཞེས་རིགས་ལ། །གདེངས་ཅན་དབང་བཞིན་ལོངས་སྤྱོད་ཅན། །ལོངས་སྤྱོད་ལྡན་པའི་དབང་པོ་བྱུང་།།" ཞེས་པའི་ཚིག་འདི་ཡིན་མོད། ཚིག་འདིའི་ངོ་གདོང་ནས་དགེ་དབང་གི་ཡབ་མེས་གཅིག་གི་མཚན་ལ། "བློ་བཟང་མི་དབང" ཞེས་འབོད་ཅེས་པ་ཙམ་ལས་དགེ་དབང་ནི་མི་དབང་དང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་མི་འགྲུབ་བོ།།

༧གོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོ་ནི་སྐབས་འདིའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དག་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་ཆེ་བ་མ་ཟད་ཁོང་རང་ཉིད་ལ་ཡང་ "སྐད་གཉིས་སྨྲ་བ་ཟ་ཧོར་གྱི་བནྡེ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ" ཞེས་མཚན་སྦྱར་སྐབས་ལེགས་སྦྱར་སྐད་མཁྱེན་པའང་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ཡོད་པར་འདོད། དེས་ན་ཁོང་གིས་དགེ་དབང་ནི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་འདྲ་གཟིགས་ཡོད་དམ།

ཡང་ན། ༧གོང་ས་ལྔ་པ་ལ་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་རེད་ཅེས་ཁོང་གི་དགེ་རྒན་ནམ་ཡང་ན་དེའི་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་དག་གིས་གསུངས་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། དེ་ཡང་ཁ་གསལ་ཞིག་ཤེས་དཀའ་བར་གྱུར། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་འདི་ཕྱི་ལོ་ ༡༢༦༩ ཙམ་ལ་བསྒྱུར་བ་ནས་བཟུང་༧གོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་བར་གྱི་ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཆེ་ཁག་གི་བླ་མ་དང་མཁས་པ་པོན་ཆེ་ཞིང་། དེ་དག་གི་གསུང་འབུམ་དང་གསུང་རྩོམ་ཚང་མ་ལ་འཚོལ་བདེའི་ཞིབ་འཇུག་ཅིག་བྱེད་པའི་ལམ་ད་དུང་མེད་པས་ན། མཁས་པ་འདི་དང་དེས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་བཞེད་པ་རེད་ཅེས་དང་། ཡང་ན་འདི་དང་དེས་རྒྱལ་པོར་མི་བཞེད་པ་ཅེས་ཁ་ཚོན་གཅོད་བྱེད་དཀའ་བར་གྱུར། གོང་དུ་ལུང་དྲངས་པ་ལྟར་ཨ་མེས་ཞབས་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ (1597–1659/1660) དང་། ཡང་ན་རྫོང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་ (1432–1496) ལྟ་བུ་ནི་ཡིག་ཐོག་ནས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་སྨྲ་གྲས་ཡིན་ཤས་ཆེའོ།།

གཉིས་པ། "སློབ་དཔོན་སྟན་དངགས་མཁན་ཆེན་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོ" ཞེས་སྔ་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཞེད་ཚུལ་སྟོན་པ།

༧གོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་བཤད་ཁྲིད་དང་ལུང་གི་བླ་མ་བརྒྱུད་པ་རྣམས་རྟོགས་བརྗོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་མཇུག་ཏུ་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་བོད་ལ་བསྒྱུར་བ་ནས་བཟུང་སྟེ་༧གོང་ས་ལྔ་པ་ལ་ཐུག་གི་བར་གྱི་མི་ལོ་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རགས་ལྟ་བྱེད་པའི་ཐིག་ཤིང་ལྟ་བུར་སྤྱོད་ནས། བླ་བརྒྱུད་དུ་འཁོད་པའི་བླ་མ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་དང་མཛད་པ་ལ་ཟུར་མཆན་རེ་དང་བཅས་དྲངས་ན་འདི་ལྟར། "རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་འདིའི་དཀའ་བའི་གནད་རྣམས་ཀྱིས་ཞིབ་མོར་བཤད་པའི་བརྒྱུད་པ་ནི། ཤོང་སྟོན[15] ནས་རིམ་པ་བཞིན་གཅུང་པོ་

15 ཤོང་སྟོན་གྱི་སྐོར་ལ་ཕྲན་གྱིས "ཤོང་སྟོན་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྣམ་ཐར་བསྐྱར་དུ་འཚོལ་བ།" ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཞིག་བྲིས་ཟིན་སྐབས་འདིར་བསྐྱར་བློས་མ་བྱས།

ཆེན་བློ་གྲོས་བརྟན་པ།[16] ལོ་མཆོག་པ།[17] ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དཔང་ལོ་ཆེན་པོ། (1276–1342)[18] ལོ་ཆེན་བྱང་ཆུབ་རྩེ་མོ། (1303–1380)[19] ལོ་ཆེན་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ།[20] (དུས་རབས་ ༡༩) ལོ་ཆེན་ཤེས་རབ་དཔལ།[21] ལོ་ཆེན་ཐུགས་རྗེ་དཔལ།[22] མཚུངས་མེད་བུདྡྷའི་མཚན་ཅན།[23] གནས་བརྟན་ལེགས་པ་རྒྱལ་མཚན།[24] ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོ། (1441–1527) དེའི་དཔོན་པད་དཀར་ཆོས་སྐྱོང་།[25] གྲངས་ཆེན་ལོ་ཙཱ་བ་འཇམ་དཔལ་རྡོ་རྗེ།[26] སློན་འགྲོ་པཎྜི་ཏ་རིག་གནས་རྒྱ་མཚོའི་ཕྲེང་བ་འཛིན་པ་ཚེ་དབང་དོན་གྲུབ། རིགས་ཆོས་ཀྱི་སྨྲས་འཇམ་དབྱངས་དབང་རྒྱལ་རྡོ་རྗེའི་[27]དྲུང་དུ་སྐད་གཉིས་སྨྲ་བ་ཟ་ཧོར་གྱི་བཙེ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་ཐོས་སོ། །ལུང་རྒྱུད་གི་བརྒྱུད་པ་ནི། ཆོས་རྒྱལ་དགེ་བའི་དབང་པོ། སྨྲས་ཟླ་བའི་དབང་པོ། པཎྜི་ཏ་ལཀྵྨཱི་ཀ་ར། ཞང་ལོ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན། གཙུང་བློ་གྲོས་བརྟན་པ། དཔོན་ཆོས་སྐྱོང་དཔལ། དཔང་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་གྲོས་བརྟན་པ། ལོ་ཆེན་བྱང་ཆུབ་རྩེ་མོ། ལོ་ཙཱ་བ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། (1242 –1346) བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ། (1376–1451) སྟག་ལུང་པ་ངག་དབང་གྲགས་པ། (1418–1496) ཀུན་སྤངས་རྣམ་རྒྱལ་

16 ཞང་ལོའི་གཙུང་འདི་ནི་གཅེན་ལས་ཀྱང་མཁས་པར་གྲགས་ཤིང་གཅེན་གྱི་མཛད་འཕྲིན་མཇུག་སྐྱོང་གི་ཕྱག་ལས་མཛད་པར་མངོན་ནོ།།

17 འདི་པའི་མཚན་ཡོངས་ལ་ "མཆོག་ལྡན་ལེགས་པའི་བློ་གྲོས་དཔུང་རྒྱན་མཛེས་པའི་མེ་ཏོག" ཅེས་ཞུ་བ་དང་། ཞང་སྐུ་མཆེད་གཉིས་ཀྱི་སློབ་མ་དང་དཔང་བློ་གྲོས་བརྟན་པའི་དགེ་རྒན་ཡིན། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལས་རབ་ཏུ་བྱུང་།

18 ལོ་ཙཱ་བ་འདིའི་གསུང་ན་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་མཆན་བུ་བཏབ་པ་དེར་དཔང་ལོའི་ནག་མཆན་དུ་གྲགས་ཤིང་། ཕྱག་དཔེ་དེ་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་ཕྱག་དཔེའི་ཁྲོད་དུ་བྱུང་བ་རིམ་གྱིས་རིན་སྤུངས་པ་ངག་དབང་འཇིག་གྲགས་བརྒྱུད་དེ་ཨ་མགོང་ས་ལྷ་པ་སོགས་ཀྱི་ཕྱག་ལའང་སླེབས་ཡོད་འདུག

19 འདིས་ལུང་སྟོན་པ་ཀ་ལྦ་པའི་མདོའི་འགྲེལ་པ་སློབ་མ་ལ་ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་བསྒྱུར་ཅིང་། འདིའི་གསུང་ན་བླ་མ་དམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ (1312–1375) གྱི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་བཞུགས།

20 འདིའི་གསུང་ན། བསྟན་རྩིས་ལེགས་བཤད་འོད་ཀྱི་ཐྲེང་བ་ཞེས་པ་དང་། སྐད་གཉིས་སྦྱོར་ཚུལ་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་བཞུགས།

21 འདི་བྱ་ཡུལ་ལོ་ཆེན་ཤེས་རབ་དཔལ་བཟང་ཞུ་བ་དེ་ཡིན་ནམ་དཔྱད།

22 འདིའི་གསུང་ན་ཙནྡྲ་པའི་འགྲེལ་ཆེན་ལོ་ཙཱ་བ་ཐུགས་རྗེ་དཔལ་གྱིས་མཛད་པ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པའི་མཚན་ཅན་གྱི་པོད་གཉིས་བཞུགས། འདིའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་ཙམ་ཞིག་གངས་ཅན་མཁས་གྲུབ་རིམ་བྱོན་མིང་མཛོད། ཤོག་ངོས་ ༢༥༥ པར་གསལ།

23 འདི་པའི་མཚན་གཞན་ལ་མཁས་མཆོག་སངས་རྒྱས་མཚན་ཅན་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་། ཨ་མགོང་ས་ལྷ་པའི་གསུང་ན་སྟན་ངག་མེ་ལོང་གི་བླ་མ་བརྒྱུད་པའི་གསོལ་འདེབས་ཤིག་བཞུགས་པ་ནའང་ལོ་ཆེན་ཐུགས་རྗེ་དཔལ་བའི་སློབ་མ་བུདྡྷའི་མཚན་ཅན་ཡིན་པར་གསུངས་འདུག

24 ཁོང་ནི་ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བའི་དགེ་རྒན་ཡིན་པ་ལས་གཞན་པའི་གནས་ཚུལ་མ་རྙེད།

25 ཁོང་ནི་ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོའི་དཔོན་པོ་དང་སློབ་མ། ཁྲིམས་གདན་ས་གཏད་ས་དེ་ཡིན་འདུག

26 འདིའི་སྐོར་ཡང་བླ་བརྒྱུད་དུ་གསལ་བ་ཙམ་ལས་གཞན་གྱི་ཡིག་ཆ་མ་མཐོང་།

27 སློན་འགྲོ་བ་ཡབ་སྲས་འདི་གཉིས་ཀ་ཨ་མགོང་ས་ལྷ་པའི་དགེ་རྒན་ཡིན་པ་དང་། སྲས་ཀྱི་གསུང་ན་རྒྱལ་བ་ལྷ་པའི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཀྱང་བཞུགས། རྒྱལ་བ་ལྷ་པའི་གསུང་འབུམ་ན་ཡབ་སྲས་འདི་གཉིས་ཀར་སྤྲིངས་པའི་འཕྲིན་སོགས་ཀྱང་བཞུགས།

གྲགས་པ། (1469–1530)[28] འབུམ་རབ་འབྱམས་པ་རིན་ཆེན་ཆོས་དབང་།[29] རབ་འབྱམས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་དབང་ཕྱུག[30] དཔལ་ཁང་ལོ་ཙཱ་བ་དབྱངས་ཅན་སྙེམས་པའི་སྡེ།[31] མདོ་ཁམས་པ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ།[32] འབྲས་སྤྱངས་པ་ཚེ་དབང་བཀྲ་ཤིས།[33] རྗེ་ཚེ་དབང་ཀུན་མཁྱེན།[34] ཀུན་བཟང་རྩེ་བ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་མཚན།[35] བླ་མ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན།[36] དཔལ་འབྱོར་གླིང་པ་ངག་དབང་རྣམ་རྒྱལ།[37] རིགས་བརྒྱའི་ཁྱབ་བདག་མགོན་པོ་བསོད་ནམས་མཆོག་ལྡན། (1603–1659)[38] བྱང་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཆོས་དབྱིངས་རང་གྲོལ། (1604–1669)[39] ཡང་ན་དཔལ་ཁང་ལོ་ཙཱ་ནས། རྒྱ་སྟོན་བྱང་ཆུབ་དབང་རྒྱལ།[40] འཇམ་དབྱངས་ཀུན་མཁྱེན་ཚེ་དབང་ནས། རྗེ་ཆོས་དབྱིངས་རང་གྲོལ་གྱི་བར་གོང་བཞིན་ཏེ། དེ་ལས་བདག་གིས་ཐོས་ཤིང་། བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུན་ལ་བསམས་ནས་ཐོས་བསམ་གྱི་ཆེད་དུ་འཆད་ཉན་སྒོ་གསུམ་འབད་པས་བསྒྲུབས་པ་ལས་བཟང་རྫུ་འཕྲུག་པ་སྤོས་པའི་འཁྲིད་ཚུལ་ལྷུར་ལེན་པ་རྣམས་དང་འདྲ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།"[41] ཞེས་འབྱུང་ཞིང་། ལྷུ་ཆེན་པ་

28 བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱི་དྲ་རྒྱར་འདིའི་མཚན་ལ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ཆོས་རྗེ་རྣམ་རྒྱལ་གྲགས་པར་འབོད་པ་བཤད།

29 འདིའི་གསུང་ན་མདོ་སྡེ་སྤྱིའི་རྣམ་གཞག་མདོར་བསྡུས་ཞེས་པ་བཞུགས།

30 ཁོང་ནི་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ་དང་དཔལ་ཁང་ལོ་ཙཱ་བ་གཉིས་ཀའི་བླ་མ་ཡིན་འདུག

31 ཁོང་གི་མཚན་ལ་ཡོངས་གྲགས་དཔལ་ཁང་ངམ་དཔལ་སྣང་ཆོས་མཛད་ལོ་ཙཱ་བ་ངག་དབང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ་ཞུ་ཞིང་། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ངག་སྒྲོན་གྱི་འགྲེལ་པ་ཚིག་གསལ་ཞེས་བྱ་བ་བརྩམས།

32 ཁོང་ནི་དཔལ་ཁང་ལོ་ཙཱ་བའི་སློབ་མ་ཡིན།

33 ཁོང་གི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཚན་ལ་སྤྱགས་འཆང་ཚེ་དབང་བཀྲ་ཤིས་ཞུ་ཞེས་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཏུ་འཁོད་འདུག

34 ཁོང་གི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཚན་ལ་འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བརྩེའི་རྩེ་མོ་ཞེས་གོང་གསལ་དཀར་ཆག་ཏུ་ཐོ་ཐེབས།

35 བླ་མ་འདི་རྗེ་ཚེ་དབང་ཀུན་མཁྱེན་པའི་སློབ་མ་ཡིན་པ་ལས་གཞན་གྱི་ཡིག་ཆ་མ་རྙེད།

36 བླ་མ་འདིའི་མཚན་ལ་གཡུ་ལོ་བཀོད་པ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་ཀྱང་ཞུ་བ་ལས་གཞན་ཡིག་ཆ་མ་རྙེད།

37 འདི་ཡང་བླ་བརྒྱུད་དུ་གསལ་བའི་མཚན་ཙམ་ལས་བརྩམས་ཆོས་རིགས་མ་རྙེད།

38 "གོང་ས་ལྔ་པའི་གསུང་འབུམ་ཁྲིད་བླ་མ་འདིའི་རྣམ་ཐར་དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་མཁྱེན་བརྩེ་ཉུས་པའི་རང་གཟུགས་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱ་མཚོའི་གཙོ་བོ་ཁྱབ་བདག་རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་ངོ་བོ་མགོན་པོ་བསོད་ནམས་མཆོག་ལྡན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ངོ་མཚར་དད་པའི་རླབས་ཕྲེང་བྱ་བ་བཞུགས།

39 "གོང་ས་ལྔ་པའི་གསུང་འབུམ་ཁྲིད་དུ་བླ་མ་འདིའི་རྣམ་ཐར་བྱང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཆོས་དབྱིངས་རང་གྲོལ་གྱི་རྣམ་ཐར་ཐེག་མཆོག་བསྟན་པའི་ཤིང་རྟ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས།

40 འདིའི་གསུང་ན་གོང་དཀར་རྡོ་རྗེ་གདན་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་རྣམ་ཐར་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྡོ་རྗེ་གདན་པ་ཆེན་པོ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་དཔལ་བཟང་པོའི་ (1432–1496) རྣམ་པར་ཐར་པ་ངོ་མཚར་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར་མཛོད་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པ་ཞིག་འདུག །དེ་ནི་ལྷུགས་བྲེ་ལོར་ཆོས་གྲྭ་ཆེན་པོ་བདེ་བ་ཅན་དུ་བརྩམས་ཞེས་འཁོད་སྐབས་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༩༠ ལོ་ཡིན་ནམ་དཔྱད།

41 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༢༥ ནས་ ༡༡༢༨–༡༢༣༠

ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་པའི་གསན་ཡིག་ཏུ་འཁོད་པའི་བརྒྱུད་པའང་འདིའི་ལུང་རྒྱུན་དང་ཕལ་ཆེ་བ་འདྲའོ། །འོན་ཀྱང་བླ་མ་གཞན་པ་དཔེར་ན་གོང་དུ་དྲངས་པའི་རྫོང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསན་ཡིག་ལྟར་ན། བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་ལས་སྟག་ལུང་ཆོས་རྗེ་ངག་དབང་གྲགས་པ་དང་། དེ་ནས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རིན་ཆེན་ཟླ་བ་ཞེས་བླ་མ་གཞན་གྱི་མཚན་བྱུང་བ་སོགས་བརྒྱུད་པ་སྣ་ཚོགས་པ་ཡོད་སྣང་ངོ།།

ད་ནི་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲིད་ནས་དགེ་དབང་ལ་སྔན་ངག་མཁན་ཆེན་པོའམ་སློབ་དཔོན་ཙམ་གྱི་མཚན་སྦྱར་བའི་རིགས་འདྲེན་པར་བྱ་སྟེ། གོང་གི་བླ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་བཞུགས་པའི་ཤིང་སྟོན་གྱིས་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་འདི་ཉིད་ ༡༣༨༩ ལོ་ཙམ་ལ་སྐྱིད་གྲོང་འཕགས་པ་ལྷ་ཁང་དུ་བསྒྱུར་ཅིང་། རྟོགས་བརྗོད་འདིའི་ཡལ་འདབ་དང་པོ་ནས་བརྒྱ་དང་བདུན་བར་གྱི་ཡལ་འདབ་རེ་རེའི་མཛད་བྱང་ན་འདི་ལྟར། "དགེ་བའི་དབང་པོས་བྱས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་" ཞེས་དགེ་དབང་གི་མིང་ཙམ་ལས་སྔན་ངག་མཁན་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་མེད་ཅིང་། ཡལ་འདབ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་པའི་མཛད་བྱང་དུ། "བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་ལས། དེ་ཉིད་ཀྱི་སྲས་ཟླ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་སྤྲིན་གྱི་བཞོན་པའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་ཡལ་འདབ་སྟེ་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་པའོ།།"[42] ཞེས་དགེ་དབང་གིས་མཛད་ཅེས་པའི་ཞེ་ཚིག་སྦྱར་འདུག

ཡལ་འདབ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་པའི་མགོར་གསལ་བའི་ "རྒྱལ་བའི་དབང་པོས་བསྒྲུབས་པ་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་དག་གི་ཚོགས། །མཆོད་རྟེན་ཁྲམས་སུ་གསེར་གྱི་རི་མོའི་ཕྱུག་གི་ཁང་པར་ནི། །སངས་རྒྱས་རྟོགས་བརྗོད་རྣམ་མང་རྨད་བྱུང་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་འདི། །མིག་གི་བདུད་རྩི་རབ་སྐྱེད་ཡི་གེའི་རང་བཞིན་དག་ཏུ་འབྲུངས།།" ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ ༡༥ ཡིས་དགེ་དབང་གིས་རྟོགས་བརྗོད་འདི་བརྩམས་ཚུལ་དང་། དེ་ནས་སྲས་ཟླ་དབང་གིས་ཁ་སྐོང་བྱས་ཚུལ་སོགས་འཁོད་པའི་གྲས་སུ་ "དགེ་དབང་" ཞེས་མིང་དངོས་སུ་སྨོས་པ་ཐེངས་གསུམ་བྱུང་བའི་ཁྲོད། "དགེ་དབང་ཞེས་པའི་སྙན་དངགས་མཁན་གྱི་ (གྱིས་) རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་འདི་བྱས་ནས།"[43] ཞེས་དགེ་དབང་ལ་སྙན་དངགས་མཁན་གྱི་ཐ་སྙད་སྦྱར་འདུག

ཡལ་འདབ་བརྒྱ་བརྒྱད་པའི་མཇུག་གྲུབ་མ་ཐག་ཏུ་བྱུང་བའི་ "དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་བའི་ཅོད་པན་ བློན།" ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བཞི་ཡིས་དགེ་དབང་ཡབ་མེས་དང་བཅས་པ་འཆད་ཅིང་། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བཞི་པ་ནི་འདི་ལྟར། "དེ་ཡི་བུ་ནི་དགེ་བའི་དབང་། །སྙན་ངག་མཁན་དབང་ཟླ་ཤར་བཞིན། །གང་གི་གྲགས་པ་ཟླ་བའི་འོད། །དམ་པའི་ཡིད་ནི་རངས་པར་བྱེད།།"[44] ཅེས་དགེ་དབང་ནི་སྙན་དངགས་མཁན་དང་སྙན་གྲགས་ཅན་ཡིན་པ་བསྟན་འདུག །དེ་ནས་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འདི་རྫོགས་པའི་མཇུག་བྱང་ན། "བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་སྙན་

42 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༡༡

43 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༠༧༩

44 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༡༣

དངགས་མཁན་ཆེན་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།།"[45] ཞེས་སྟན་དངགས་མཁན་ཆེན་པོ་ཙམ་ལས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་ཚུལ་བཀོད་མེད་དོ།།

ཡང་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྣར་ཐང་ཤིང་པར་མའི་དབུ་བྱང་དུ། "སྟན་དངགས་མཁན་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་བཞུགས་སོ།།" ཞེས་དགེ་དབང་ལ་སྟན་དངགས་མཁན་གྱི་ཐ་སྙད་སྦྱར་འདུག་པ་དེ་པར་མ་འདིའི་མཇུག་བྱང་གི་སྐབས་སུའང་། ཏའི་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་ (1302–1364) གྱིས་རྒྱ་གར་དང་ཁ་ཆེ་དང་བལ་ཡུལ་དང་། ལི་དང་། རྒྱའི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་འགྱུར་རོ་ཅོག་གི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་རྣམས་ཐུགས་དམ་དུ་བཞེངས་པའི་སྐོར་གསུངས་ཏེ། "བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང་ལས་སྟན་དངགས་མཁན་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་ཞེས་བྱ་བ། ཏའི་སི་ཏུ་ཆེན་པོ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་རང་གི་ཡི་དམ་དུ་བགྱིས་ཤིང་། གཞན་ལ་ཡང་ཕན་པར་བྱེད་པའི་ཆོས་སོ།།"[46] ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་ངོ་།།

དེ་དག་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་པར་མ་དང་དེའི་འགྱུར་བྱང་སོགས་ན་འཁོད་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཡིན།

༧གོང་ས་ལྔ་པའི་བླ་བརྒྱུད་དུ་མཚན་མེད་མོད། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་དང་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་བྱོན་པའི་སྔ་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་གསུམ་གྱིས་དགེ་དབང་ལ་སློབ་དཔོན་ནམ་ཡང་སྟན་ངག་མཁན་ཞེས་པ་ཙམ་ཞིག་མཚན་བྱང་ལ་སྦྱར་འདུག །བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲིའི་ (1227–1305) གསུང་ན་ "བསྟན་པ་རྒྱས་པ་རྒྱན་གྱི་ཉི་འོད་ཅེས་བྱ་བ། མང་དུ་ཐོས་པའི་དགེ་སློང་བཅོམ་ལྡན་རལ་གྲིས་སྦྱར་བ་རྫོགས་སོ།།"[47] ཞེས་མཇུག་བྱང་དུ་འཁོད་པའི་བསྟན་བཅོས་དབུ་མེད་ཁྲིས་མ་དེར་བསྟན་པ་སྔ་དར་དང་ཕྱི་

45 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣༣

46 མདོ། གེ་ ༣༢༤ན༨ དང་། སྣར་ཐང་བསྟན་འགྱུར་པར་མ་འདི་ནི། མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱལ་གྱིས་སྦྱིན་པའི་བདག་པོ་མཛད་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༢ ལོར་ཤིང་པར་དུ་བརྐོས་པ་དེ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་སྣར་ཐང་བསྟན་འགྱུར་ལ་ཕྱི་མོ་བྱས་ཡོད་པར་སྣང་། སྣར་ཐང་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གྱི་སྐོར་ལ་ལོ་རྒྱུས་མཁས་དབང་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་ཨ་མདོ་དྭ་རྒྱའི་བཀའ་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་གི་གླེང་བརྗོད་དུ་འདི་ལྟར། "བསྟན་པ་ཕྱི་དར་དབུ་ཚུགས་ནས་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་འགོ་སྟོད་དུ་མཁས་མཆོག་བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲིའི་སློབ་མ་སྣར་ཐང་གི་དགེ་བཤེས་མཁས་པ་འཇམ་དཔག་པཀྴི་ཧོར་ཡུལ་ནས་བཀའ་འགྱུར་བཞེངས་པའི་མཐུན་རྐྱེན་གྱི་ཡོ་བྱད་མང་པོ་བསྐུར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་དང་། དབུས་པ་བློ་གསལ་བྱང་ཆུབ་ཡེ་ཤེས། ལོ་ཙྪ་བ་བསོད་ནམས་འོད་ཟེར། རྒྱང་རོ་བྱང་ཆུབ་འབུམ་བཅས་ཀྱིས་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་བཅས་སུ་བཞུགས་པའི་བཀའ་འགྱུར་བསྟན་འགྱུར་གྱི་མ་དཔེ་ཡོད་ཚད་ཕྱོགས་བསྡུས་དང་ཞུས་དག་མཛད་ནས་གོ་རིམ་བསྒྲིགས་ཏེ་དཔལ་སྣར་ཐང་གི་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་པོར། བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གྱིས་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་རྒྱས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་དང་། དེ་ལས་བསྡུས་པ་བཀའ་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་མཛད། ཕྱིང་དང་འཇམ་དཔག་པཀྴི་གཉིས་ཀའི་སློབ་མ་དབུས་པ་བློ་གསལ་བྱང་ཆུབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཀྱང་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གཉིས་ཀའི་དཀར་ཆག་བསྡུས་པ་ཞིག་མཛད་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡེབས་པ་ལ་སྣར་ཐང་བཀའ་འགྱུར་དུ་གྲགས། བོད་དུ་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གཉིས་ཀ་ཆ་ཚང་ཁྲིས་པའི་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན།" ཞེས་གསུངས་འདུག །ཨ་མདོ་དྭ་རྒྱའི་བཀའ་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག །ཤོག་གྲངས་ ༡བ༨ ཛ་རམ་ས་ལའི་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༡༩༤༣

47 བསྟན་པ་རྒྱས་པ་རྒྱན་གྱི་ཉི་འོད་ཅེས་བྱ་བ། དབུ་མེད་ཁྲིས་མ། http://tbrc.org/?locale=bo#library_work_ViewByOutline–O1PD843031PD84312%7CW1CZ1041

དར་གྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དག་གིས་བསྒྱུར་བའི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ཀྱི་ཐོ་ཞིག་འདུག་མོད། ཤོང་སྟོན་གྱི་སྟོན་ཙམ་ལ་སླེབས་སྐབས་ཤོག་ངོས་མི་ཚང་བས་ཤོང་སྟོན་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་འགྱུར་གྱི་སྐོར་མ་རྙེད། བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི་དང་མཆིམས་འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱི་སློབ་མ་དབུས་པ་བློ་གསལ་གྱི་གསུང་ན་ "བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དཀར་ཆག་བཞུགས་སོ།།" ཞེས་པའི་མཚན་བྱང་ཅན། "ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱིས་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་དྲི་མ་མེད་པ་འགྱུར་རོ་ཅོག་ཏུ་གྲགས་པ་རྣམས་ཉེ་བར་བཞེངས་པ་ལས་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ཀྱི་རིམ་པ་ནི་དཀར་ཆག་ཏུ་བྲི་བར་བྱའོ།།" ཞེས་གླེང་སློང་གི་སྐབས་སུ་འཁོད་ཅིང༌། མཇུག་ཏུའང༌། "དཔལ་སྣར་ཐང་གི་ཆོས་གྲྭ་ཆེན་པོར་དབུས་པ་བློ་གསལ་གྱིས་དཀར་ཆག་ཏུ་བཀོད་ནས་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་བའོ།།" ཞེས་འཁོད་པའི་བསྟན་བཅོས་འདིའི་ "བསྒྱུར་པའི་སྐོར་གྱི་ལེའུ་སྟེ་དང་པོའོ།།" ཞེས་པའི་ནང་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཐད་འདི་ལྟར། "ག་པ་ལ་སློབ་དཔོན་སྙན་ངག་མཁན་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཤོང་སྟོན་གྱི་འགྱུར།"[48] ཞེས་དགེ་དབང་ལ་སློབ་དཔོན་དང་སྙན་ངག་མཁན་གྱི་ཐ་སྙད་སྦྱར་འདུག །འདི་ནི་ཤོང་སྟོན་དང་ཕལ་ཆེར་སྐུ་ཚེ་མཉམ་པའི་སྐབས་ཀྱི་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་ཏུ་བགྲང་རུང་བར་སེམས།

མཁས་པ་གཞན་ཞིག་ནི་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ་ (1284–1339) ཡིན་ཞིང༌། ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་དུ་བཞུགས་པའི་ "རྗེ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེའི་ཐུགས་དམ་བསྟན་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་བཞུགས་སོ།།" ཞེས་པའི་ནང༌། "ཀཱ་པ་ལ། སྐྱེས་རབས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྙན་ངག་མཁན་ཆེན་པོ་རྟ་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པ་ཤོན་ (ཤོང་) སྟོན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་ཡལ་འདབ་གསུམ་པ་ཡན་ཆད་བཞུགས། ཁྲི་པ་ལ་དེའི་འཇུག (མཇུག) རྫོགས་པ་དང༌། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱོད་པའི་སྙན་ངག་སློབ་དཔོན་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་མཛད་པ། བློ་གྲོས་རྒྱལ་པོས་འགྱུར་བའི་ལེའུ་གསུམ་པ་ཡན་ཆད་བཞུགས།"[49] ཞེས་སྙན་ངག་མཁན་ཆེན་པོ་ཙམ་ལས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་སྐོར་མི་འདུག་པ་དེ་ལྟར་ལགས།

དེའི་རྗེས་ཀྱི་མཁས་པ་ཞིག་ནི་བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་ (1290–1364) ཡིན་ཞིང༌། ཁོང་གི་ཆོས་འབྱུང་དུ། "སློབ་དཔོན་སྙན་དངགས་མཁན་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཤོང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་འགྱུར།"[50] ཞེས་སློབ་དཔོན་གྱི་མཚན་སྦྱར་མ་གཏོགས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་ཁུངས་མ་བཀོད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཏུའང༌། "གེ་པ་ལ། སྙན་དངགས་མཁན་དགེ་བའི་དབང་པོས་མཛད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཁྲི་ཤིང༌། པཎྜི་ཏ་ལཀྵྨཱི་ཀ་ར་དང༌། ལོ་ཙཱ་བ་ཤོང་སྟོན་རྡོར་རྒྱལ་གྱི་འགྱུར་བཞུགས་སོ།།"[51] ཞེས་འབྱུང་ཞིང༌། འདི་

48 རིམ་པ་བཞིན་ཤོག་གྲངས་ ༣༨༩ དང་། ༤༨༩། ༦༡༢༩ བཅས་སུ་གསལ། དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ། http://tbrc.org/?locale=bo#!rid=W2CZ7507

49 ཀརྨ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེའི་གསུང་འབུམ། ང་། ཤོག་གྲངས་ ༧༥༨༩ ཡང་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་ཁྲོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་འགྱུར་རོ་འཚལ་གྱི་དཀར་ཆག་ཅེས་པ་ནང་ཚིག་རིས་ཙམ་མ་གཏོགས་གཅིག་མཚུངས་སུ་བཀོད་འདུག http://www.tbrc.org/?locale=bo#!rid=O00EGS105549

50 བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང༌། བོད་ནས་ཐོན་པའི་དེབ་གཟུགས་པར་མ། ཤོག་གྲངས་ ༣༥༩ པར་གསལ།

51 བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ། བསྟན་བཅོས་འགྱུར་རོ་འཚལ་གྱི་དཀར་ཆག་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་དབང་གི་རྒྱལ་པོའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ། གསུང་འབུམ། ཞོལ་པར་མ། ལ། ༡༠༦༢༣

ལ་༧བགོང་ས་ལྔ་པས་ཀུང་སློབ་དཔོན་ཞེས་མིང་སྨྲོས་པ་མི་འགལ་བའི་རྟོད་སྟོང་མཛད་འདུག །ཤོང་སྟོན་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༣ ལོའི་རྗེས་ཙམ་ལ་ད་དུང་འཚོ་བཞུགས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་གཞི་བཅོལ་ཚེ་གླེང་མ་ཐག་པའི་བླ་མ་འདི་གཉིས་ནི་ཤོང་སྟོན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་རྗེས་མ་ཐིན་ཙམ་ལ་འཁྲུངས་པའི་བླ་མ་ཡིན།

དེའི་རྗེས་སུ་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པ་དང་བཅོ་ལྔ་པའི་ནང་བྱོན་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པའི་ཁྲོད་ནས་བོ་དོང་པཎ་ཆེན་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་ (1376–1451) ནི་དཔལ་བསམ་འཕྲི་ཤིང་གི་བླ་མ་བརྒྱུད་པའི་ཁྲོད་དུ་བཞུགས་ཤིང་། ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་དུ། ཁོང་གིས་སྟན་དགའ་ལ་ཐོས་བསམ་མཛད་ཚུལ་འཆད་སྐབས་སུ་འདི་ལྟར། "སྟན་དངགས་ཀྱི་མཁན་པོ་ཆེན་པོ་དགེ་བའི་དབང་པོ་སྲུས་དང་བཅས་པས་མཛད་པའི་རྒྱལ་བའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་གྱི་འཕྲི་ཤིང་"[52] ཞེས་གསལ་འདུག་པ་མ་གཏོགས་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་མཚན་སྦྱར་མི་འདུག །རྣམ་ཐར་འདི་ནི་ཁོང་གི་དངོས་སློབ་ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་འཇིགས་མེད་འབངས་སམ། ཨ་མོ་ལྷ་སི་ཧྲི་ (1453–?) ཞེས་བྱ་བས་ཆུ་མོ་བྱ་སྟེ་ ༡༤༥༣ ལོར་བརྩམས་འདུག ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་ཁྲོད་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་བ་སོགས་དང་། དེ་བཞིན་སྟན་དགའ་མེ་ལོང་གི་འགྲེལ་བ་སོགས་སྣང་མོད། དེར་རྟོགས་བརྗོད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་རིགས་བདག་གིས་མ་མཐོང་།

ཡང་འགོས་ལོ་ཙྪ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ་ (1392–1481) གྱི་དེབ་སྔོན་དུ་ཤོང་སྟོན་གྱི་རྣམ་ཐར་འཆད་སྐབས། "ཤོང་གིས་སླར་ཡང་དཔག་བསམ་འཕྲི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་གཞི་འགྱུར་དང་། སྔར་འགྱུར་བའི་འགྱུར་བཅོས་ཀུང་མཛད་ཅིང་། སྒྲ་སྟན་དངགས། མིང་གི་མངོན་བརྗོད་རྣམས་ཀྱི་སྲོལ་ལེགས་པར་བཙུགས།" ཞེས་དང་། ཡང་གཡག་སྡེ་པཎ་ཆེན་ (1299–1378) གྱི་སྐོར་གསུངས་སྐབས། ཁོང་གིས་ "གསང་ཕུ་བ་བློ་གྲོས་མཚུངས་མེད་ལ་རྣམ་ངེས་དང་། བྱམས་ཆོས་ལྔ། སྤྱོད་འཇུག་ཚད་མ་བསྡུས་པ། སྟན་ངག་དཔག་བསམ་འཕྲི་ཤིང་རྣམས་ཞུས།" ཞེས་དང་། ཡང་ཀརྨ་པ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར་སྐབས་སུ་ "སླར་ཡང་གོང་པོར་ཕེབས་ལམ་དུ་འཕྲི་ཁུང་གི་སྤྱན་སྔ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་ནས། ནཱ་རོ་ཆོས་དྲུག་དང་། སྐྱེས་རབས་དཔག་བསམ་འཕྲི་ཤིང་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པས་ཐིམ་པར་མཛད།"[53] ཅེས་སྐྱེས་རབས་དང་སྟན་དགའ་ཅེས་པ་ལས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་སྐོར་མ་འཁོད་དོ།།

ཡང་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ་དང་བཅུ་དྲུག་པར་བྱོན་པའི་མཁས་པའི་ཁྲོད་ནས། གསེར་མདོག་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་ (1428–1507) གྱིས་ ༡༤༧༨ ལོར་བརྩམས་པའི་རྗེ་བཙུན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་བཤེས་གཉེན་ཤཱཀྱ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་ཞལ་སྔ་ནས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ངོ་མཚར་དད་པའི་རོལ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ན་ཡང་རོང་སྟོན་ཤཱཀྱ་རྒྱལ་མཚན་ (1367–1449) དགུང་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་རྩ་གཅིག་བཞེས་པའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འཆད་སྐབས། "ཉེ་གནས་ཆེན་མོས། རྗེ་ཉིད་ཀྱི་གསེར་སྐུ་རྩེ་ཁྲུ་གང་པ་གཅིག་བཞེངས། ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་བས། འདི་ལ་ཁོ་བོ་ལོ་གསུམ་སྔོད་པའི་རྟེན་འབྲེལ་

---

52 བོ་དོང་པཎ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༡༥ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༡ ལོར་པར་བཏབ་པ།

53 འགོས་ལོ་ཙྪ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ། དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ། སྟོད་ཆ། རིམ་པ་བཞིན་ཤོག་གྲངས་ ༦༡༩ དང་། སྨད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་ ༤༣༠ དང་ ༥༩༩ ལ་གསལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༥༨

བྱེད། དེའི་རིང་ལ་བསྟན་བཅོས་མང་པོར་འཆད། རྩོམ་པ་ཡང་མང་པོ་བྱེད། ཡུམ་རྒྱས་པ་དང་། དེའི་ཊཱི་ཀ་རྫོག་ལོས་བྱས་པ་དང་། སྟོན་ངགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཡང་། ནམ་མཁའ་དཔལ་ལྡན་གྱིས་ཉི་མའི་གུང་ལ་ལེགས་པར་ཐོན་ཅིག་ཅེས་གསུང་།”[54] ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །ད་དུང་བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང་དུ་བཞུགས་པའི་ཀརྨ་པ་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་དག་ནའང་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ངམ་སྐྱེས་རབས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཙམ་གྱི་མཚན་བྱང་བཀོད་སྣང་ངོ་།།

འགོང་ས་ལྔ་པའི་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་བླ་བརྒྱུད་ཁྲིད་ནས་རྟོགས་བརྗོད་འདི་ལ་ཕྱག་ལས་ཤུགས་ཆེར་གནང་བའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཞིག་ནི། ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོ་ (1441–1527) ཡིན་པ་དང་། དེའི་སྐོར། སྡེ་དགེ་པར་མའི་མཇུག་བྱང་དུ་འདི་ལྟར། “རྒྱལ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་སྟོན་ངག་ཆེན་པོ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱའི་བསྟན་བཅོས་སྐད་གཉིས་ཟུང་དུ་སྦྱར་བ་འདི་ན། །ཡི་གེ་པ་དང་དག་བྱེད་པ་ཡི་སྐྱོན་ལས་ཡིག་འབྲུ་ལྷག་ཆད་བརྡ་ནོར་འཁྲུལ་པ་ཇི་སྙེད་མཆིས་པ་རྣམས། །འདི་ཡི་སྐད་གཉིས་ཟུང་སྦྱར་ཐོག་མར་བྱེད་པོ་འཇིག་རྟེན་མིག་གྱུར་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོ་ཞེས་བྱའི་དགེ་སློང་གིས། །ལེགས་སྦྱར་གཞུང་དང་སྡེབ་སྦྱོར་བསྟན་བཅོས་བོད་སྐད་བརྡ་ཡི་བསྟན་བཅོས་དང་བསྟུན་བློ་གྲོས་ཞིབ་མོས་དག་པར་བགྱིས།།”[55] ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་གྱིས་གཞུང་འདི་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་དུ་ཐོག་མར་བཀོད་ཅེས་གསུངས་འདུག

ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བའི་རྣམ་ཐར་ཁོང་གི་སློབ་མ་སྒྲོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པ་དེར། ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བས་ཆོས་རྗེ་དགེ་བཟང་པ་ལས། “སྟོན་ངག་རྟོགས་བརྗོད་འཁྲི་ཤིང་གི་ལུགས་ཀྱང་གསན་ནོ།།” ཞེས་དང་། ཡང་། “[ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་གྱིས་] དེ་ནས་སྔར་འགྱུར་བ་ལའང་འགྱུར་མི་བདེ་བ་དང་འགྱུར་ལོག་པ་དང་འགྱུར་ཆད་པ་སོགས་དང་། ཕྱིས་ཡི་གེ་པས་བྲི་ནོར་དུ་བྱས་པ་སོགས། མི་བཅོས་སུ་མི་རུང་བ་རྣམས་རྒྱ་དཔེ་ལ་གཏུགས་པའི་ཞུ་ཆེན་མཛད་པ་ནི་བཀའ་འགྱུར་བསྟན་འགྱུར་ཕལ་ཆེ་བ་ལ་ཡོད་ཀྱང་ཡི་གེ་མང་བའི་འཇིགས་པས་འདིར་ཁ་ཅིག་ཙམ་འདྲི་ན།”[56] ཞེས་བསྟན་བཅོས་སྐོར་གཅིག་དྲངས་པའི་ཁོངས་སུ་ “དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་། མེ་ལོང་།” གཉིས་ཀྱང་འདུག་གོ།

ཡང་། སྤྲུལ་སྐུ་ཞལུ་ལོ་ཆེ་བའི་རྟོག་པ་བརྗོད་ཞུང་དུ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པའི་མཚན་ཅན་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ཁ་མ་ཚང་བ་དེ་ན། “བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ཡིས་དུས་འཁོར་གྱི། །འགྲེལ་ཆེན་དང་ནི་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་དང་། །འདུལ་བ་མདོ་རྩ་ལ་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི། །བསྟན་བཅོས་བརྒྱ་ཕྲག་ཙམ་གྱི་རྒྱ་དཔེ་དང་། །བོད་སྐད་ལེགས་པར་སྦྱར་ཏེ་གཟིགས་པར་མཛད།།”[57] ཅེས་འབྱུང་བ་ལྟར་ཁོང་གིས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔེ་གཉིས་བསྡུར་ནས་འགྱུར་ཞིབ་གནང་བ

---

54 གསུང་འབུམ། པོད། མ། ཤོག་གྲངས་ ༣༥༨ (མིན་མང་བཀོད་པ་) http://tbrc.org/?locale=bo#!rid=W23200

55 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣༣

56 སྒྲོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས། རྗེ་བཙུན་ཞལུ་ལོ་ཆེ་བའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྗོད་བྱང་ནོར་བུའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་གྲངས་ ༣༡ན༥ དང་ཡང་ཤོག་གྲངས་ ༩༤ན༣ http://www.tbrc.org/?locale=bo#!rid=W27407

57 སྒྲོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས། རྗེ་བཙུན་ཞལུ་ལོ་ཆེ་བའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྗོད་བྱང་ནོར་བུའི་འཁྲི་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་གྲངས་ ༣བ༣ http://www.tbrc.org/?locale=bo#!rid=W27407

གསལ་འདུག[58] །ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བའི་གསུང་རྩོམ་ངོ་མ་ཞིག་འདར་སྟོད་དགྲ་འདུལ་དབང་པོས་ཐ་སྙད་རིག་གནས་ལྔའི་བྱུང་ཚུལ་དུ་ལུང་དྲངས་འདུག་པའི་ནང་འདི་ལྟར། "སྐད་གཉིས་སྨྲ་བའི་ལོ་ཙཱ་ར་གཏོགས་ཙམ་འདི་སྔ་མའི་བག་ཆགས་དང་། ཚེ་འདིར་མཁས་པ་བསྟེན་པས། ཀ་ལཱ་པ་དང་ཙནྡྲ་པའི་གཞུང་རྫོགས་པའི་ས་རིས་སློབ་སྦྱོང་དང་། རྒྱ་དཔེ་ཀློག་ཤེས་པས་འཕགས་པ་བརྒྱད་སྟོང་པ་ (བསྟན་བཅོས་བརྒྱ་ཕྲག་གི་མཚན་དྲངས་རྗེས་) སྨན་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་སྐྱེ་འདི་རྣམས་ཀྱི་རྒྱ་དཔེ་དང་བོད་དཔེ་སྒྱུར་བའི་བཟ་ཐོག་ཆིག་དོན་ལ་དཔྱོད་པ་ཞུགས་པས། སྔོན་གྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་བསྒྱུར་ཚུལ། རྗེས་སུ་དཔག་པའི་སློ་ནས་རྟོགས་པར་གྱུར་པ་ལགས།" ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དཔེ་ཐོའི་ཁོངས་སུ་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་འཁྲི་ཤིང་མེད་མོད་འདར་སྟོད་པས་དེ་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར་ "དེ་ལྟར་ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ནི་རིག་པའི་གནས་ལ་མཁྱེན་པ་དཔག་པར་དཀའ་བས། དུས་འཁོར་འགྲེལ་ཆེན། དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་བསྟན་བཅོས་བརྒྱ་ཕྲག་ཙམ་གྱི་རྒྱ་དཔེ་དང་བོད་དཔེ་ལེགས་པར་སྒྱུར་ཏེ། གཟིགས་རྟོག་མཛད་པ་དང་གཞན་ལ་འདོམས་པར་ཡང་མཛད།"[59] ཅེས་གསུངས།

དེ་ལྟར་ན་ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་རྒྱ་བོད་དཔེ་གཉིས་ཞིབ་བསྡུར་གནང་བ་ཧ་ཅང་ཁ་གསལ་མོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་དུ་བཀོད་པའི་ཁུངས་ནི་སྡེ་དགེ་པར་མའི་འགྱུར་བྱང་དུ་གསལ་བ་དེ་ཉིད་ལས་གཞན་ནི་མ་རྙེད་དོ། །གང་ཡོད་པ་དག་གི་ཁྲིད་དུ་དགེ་དབང་ལ་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པའི་མཚན་སྦྱར་བ་ཡང་མ་མཐོང་ངོ་།།

ཡང་། གོང་ར་ལོ་ཙཱ་བ་གཞན་ཕན་རྡོ་རྗེ་ (1594–1654) ཡི་སློབ་མ་ཡིན་པའི་ཀརྨ་དབྱངས་ཅན་བཟང་པོ་ཞུ་བས་བསྐམས་པའི་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་ཁུངས་ (ལུང་) གང་ནས་བྱུང་བདག་གིས་མཐོང་བ་ནི། ཞེས་འཁོད་པའི་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཡལ་འདབ་རྣམས་ཀྱི་བཤད་བྱའི་ལུང་ཁུངས་སྟོན་པ་ཞིག་འདུག་ཅིང་། དེའི་མཇུག་ཏུ་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། "བདག་གིས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་བ། ཤོག་བུ་སུམ་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་ཡོད་པ་སུག་བྲིས་སུ་བྲུས་པའི་གླེགས་བམ་གྱི་བྲིས་བྱང་དུ་བཀོད་པ་ནི། རྒྱལ་བ་སྲས་དང་བཅས་པའི་ལེགས་དབྱུད་གཏམ། །ངོ་མཚར་བརྗོད་པའི་དབྱངས་ཅན་ཏམྦུ་ར། །གང་འདི་ཕྱོགས་རེའི་མིག་ལ་དངར་ཙམ་མིན། །གླེགས་བམ་གཅིག་གིས་རྒྱ་བོད་མཁས་ཀུན་གྱི། །ངག་ཚིག་འདོད་འཇོའི་སྟོན་མེད་རིན་ཆེན་འདི། །སྐད་གཉིས་སྨྲ་བ་གོང་ར་ལོ་ཙ་བ། །ངག་དབང་གཞན་ཕན་རྡོ་རྗེའི་བཀའ་དྲིན་ལས། །རིག་ཚུལ་འདི་ལ་བློ་གྲོས་མིག་བྱེ་བ། །ཀརྨ་དབྱངས་ཅན་སྤོབས་པ་བཟང་པོ་ཡིས། །ཕྱོགས་སུ་བུ་སྟེའི་ཕྲེང་བ་རབ་བཀོད་ཅེས། །བློ་དབང་མཁས་པའི་བཀའ་ལུང་སྤྱི་བོར་ནོད།།"[60] ཅེས་སོགས་གསུངས་འདུག་མོད། དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་སྐོར་མ་འཁོད།

58 སྐྱོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་གྱི་བཀའ་འབུམ་ལ་གཟིགས་འཚལ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་གསུང་རྩོམ་ལ་ཡང་དཔང་ལོའི་རྣམ་ཐར་སོགས་དཔེ་ཆ་སྐོར་ཞིག་གི་མཚན་བྱང་འཁོད་འདུག་མོད་ད་ལྟ་བཀའ་འབུམ་ཡོད་མེད་ཆ་མ་འཚལ།

59 འདར་སྟོད་དགྲ་འདུལ་དབང་པོ། ཐ་སྙད་རིག་གནས་ལྔ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་བྱེད་པ་བློ་གསལ་མགྲིན་རྒྱན་ལེགས་བཤད་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤོག་གྲངས་ ༣༡༩ གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ཨང་ ༩། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༨ ལོར་པར་བཏབ་པ།

60 དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ། ཤོག་གྲངས་ ༣༥༡ http://www.tbrc.org/?locale=bo#!rid=W1CZ1087 འདིའི་ཁ་བྱང་ལ། མཁས་པ་ཆེན་པོ་ཙནྡྲའི་གསན་ཡིག་ཉེར་མཁོ་ཞེས་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཏུ་བཀོད་མོད། དེར་དཔལ་ཞ་ལུའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་ཙནྡྲའི་གསན་ཡིག་ལས་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ་བཞུགས་སོ། །ཞེས་པའི་གསན་ཡིག་གི་མདུན་དེར་གོང་གསལ་གྱི་བསྟན་བཅོས་འདི་འཁོད་ཅིང་། དེའི་ནང་དུ་ "ཀརྨ་དབྱངས་ཅན་སྤོབས་པ་བཟང་པོ་" ཞེས་པ་ཙམ་ལས་མི་གསལ་ལོ།།

གོང་དུ་དྲངས་པའི་ཡིག་ཆ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་བརྟགས་ན། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བཅུ་བདུན་པའི་བར་བྱོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དང་མཁས་པ་འདི་དག་གིས་དགེ་དབང་ནི་སྙན་ངག་མཁན་དང་སློབ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པར་གསུངས་པ་དེ་ཡིག་ཆའི་ཐོག་ནས་ར་འཕྲོད་པ་རེད། ད་དུང་ཕྲན་གྱིས་མཐོང་བའི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་གཞི་འཛིན་བྱས་ན། ཨ་མེས་ཞབས་དང་ཡང་ན་རྗོང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྔ་རོལ་དུ་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་བཞེད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་མེད་པ་རེད། དེ་ལས་གཞན་ཞིག་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་བཤད་ལུང་གི་རྒྱུན་དེ་ལ་རྗེ་ཙོང་ཁ་པ་དང་བུ་སྟོན་ལྟ་བུའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་མི་བཞུགས་པའི་ཚུལ་དེས་ཀྱང་དོགས་པ་འཕར་མ་ཞིག་ཅི་ནས་ཀྱང་སློང་བར་བྱེད་དོ།།

དེ་ནི་ཞོར་འཕྲོས་ལྟ་བུར། དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མ་ཤིང་པར་དུ་བརྐོས་པའི་སྐོར་ལ་འང་ཇི་ལྟར་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་པར་དུ་བརྐོས་པའི་སྐོར་ལ་ཚིག་འགའ་ཞིག་ཞུས་ན། ༄གོང་ས་ལྔ་པས་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མ་པར་དུ་བརྐོས་པའི་པར་བྱང་དུ། "འཇམ་དབྱངས་ས་སྐྱ་ལོ་ཙཱ་བས་ཞལ་ཆེམས་སུ་བཞག་པ་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འཕགས་པའི་བདག་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ཤོང་ལོས་བསྒྱུར་བ་ནས་བཟུང་འཇིག་རྟེན་གྱི་མིག་གཅིག་བུ་རིམ་པར་བྱོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐུགས་གཙིགས་སུ་མཛད་པ་དེང་སང་རྡུལ་དང་ཤུན་པས་བསྒྲིབས་པ་མ་བཟོད་པས་རྟོགས་བརྗོད་རིན་པོ་ཆེ་སྐད་ཤན་སྦྱར་པར་དུ་བརྐོ་བའི་སྟ་གོན་གྱིས་དཔེ་རྙིང་ཁུངས་བཙུན་མང་པོ་གོ་བསྡུར། རྒྱ་སྐད་མ་ཚང་བ་དང་སཾསྐྲི་ཏའི་སྐད་ཡོད་པ་ལ་བོད་སྐད་དུ་མ་འགྱུར་བ་ཐོར་བུ་སྣང་བ་རྒྱ་དཔེ་མ་རྙེད་ཅིང་བོད་དཔེ་རྣམས་ཀྱང་ཆད་མཉམ་ལས་མི་འདུག་པས་ངེད་རང་དང་འདར་པ་ལོ་ཙཱ་བ་ངག་དབང་ཕུན་ཚོགས་ལྷུན་གྲུབ་གཉིས་ཀྱིས་བློའི་ནུས་པ་གང་ཡོད་ཀྱིས་སྤེལ་སྦྱོར་བསྒྲིགས་པ་འགྱུར་བྱས་པར་སླར་དཔེ་ཚང་བ་རྙེད་ན་ཞུས་དག་བཏང་ཚོག་རྩིས་ཀྱིས་མཚན་བྱ་བཏབ། མ་དཔེ་པར་བྱང་དང་བཅས་ཧོར་ཟླ་གསུམ་པ་ཧྲེང་མའི་ཚེས་བཞི་ལ་དགའ་ལྡན་ཕུན་ཚོགས་གླིང་དུ་བརྫངས།"[61] ཞེས་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཐུང་དུ་ཞིག་འཁོད་པའི་ནང་ཁོང་གིས་དཔེ་རྙིང་ཁུངས་བཙན་མང་པོ་ཞིག་གོ་བསྡུར་བྱས་པ་གསལ་ཞིང་། ཡང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་པར་བྱང་དུ། "སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་གྱི་མ་དཔེ་འདི་བཞིན་རྒྱ་དཔེ་དང་བསྟུན་ནས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལོ་ཆེན་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས་ཞུས་དག་མཛད་པའི་དཔེ་རྒྱུན་ཡིན་པས་འཁྲུལ་པ་ག་ལ་སྲིད་ཀྱང་། བུ་དཔེ་གཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་པར་ཡི་གེ་ནོར་བའི་སྐྱོན་འདྲ་ཡོད་འདུག་པ་ནས་རིན་སྤུངས་པ་སྤྱོད་དབང་པོའི་ཕྱག་དཔེ་ཁུངས་དག་ཏུ་བྱེད་པ་དང་བསྟུན་འདར་ལོ་ངག་དབང་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་འབྲུ་ཞུས་དང་། དོགས་གནས་ཀྱི་སར་སྒྲའི་དཔྱད་པས་གཏན་ལ་འབེབས་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཚིག་རྐང་རེ་གཉིས་ཆད་པ་སྣོན་པ་དང་བསྒྱུར་དུ་བཅུག"[62] སོགས་གསུངས་ཏེ་ཞུས་དག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མཛད་པར་གསུངས་མོད། དེ་ལ་ཞུ་ཆེན་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་དང་མདོ་སྨད་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གཉིས་ཀྱིས་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མའི་ལེགས་སྦྱར་ལེགས་པོ་མེད་ཚུལ་གསུངས་པའི་སྐོར་དང་། དེ་བཞིན་རྟོགས་བརྗོད་འདིར་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཚན་བྱ་བཏབ་པ་དང་བཅས་པའི་འཆད་ཉན་འཕེལ་རིམ་སྐོར་ནི་བདག་གིས་བྲིས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་དཔྱད་པའི་གཏམ་རྟོག་པའི་རི་མོ་ཞེས་བྱ་བར་མདོར་བསྡུས་ཤིག་བྲིས་ཟིན་པས་འདིར་མ་སྤྲོས་སོ།།

61 ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐར། སྟོད་ཆ། ཤོག་གྲངས་ ༤༨༩ བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༩ ལོར་པར་བཏབ་པ།

62 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༢༥ ནས་ ༡༡༣༡

རྟོགས་བརྗོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མ་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་སྔོན་ལ་འདི་ལྟར། “ས་སྐྱོང་ཕྱུག་མཛོད་ཕྱིན་ལས་རྒྱ་མཚོས་བཀོད་པས་ཁྱབ་པར་བྱས་ནས་ཞུས་དག་པ་རབ་འབྱམས་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། ལོ་ཙྪ་བ་ཀུན་དགའ་དབང་ལྡན། པར་ཡིག་པ་བྱམས་གླིང་པ་ལེགས་ལྡན་སློབ་མར་བཅས་པ་བཞི་དང་། པར་མཁན་མཁས་པ་ཡོན་བདག་ཚེ་རིང་སོགས་པར་མཁས་རྣམས་ཀྱིས་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་འབད་པས་བསྒྲིམས་ཏེ། ཁྲོ་མོ་ཞེས་པ་ཤིང་པོ་འབྲུག་ལོའི་ (1664) ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་ལྔ་རེས་གཟའ་ཕུར་བུ་དང་སྐར་མ་རྒྱལ་གྱི་འགྲུབ་སྦྱོར་ཡོད་པའི་ཉིན་དབུ་བཙུགས། ཤིང་མོ་སྦྲུལ་གྱི་ལོའི་ (1665) ཟ་སྐར་གྱི་ཟླ་བའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ལ་ལེགས་པར་གྲུབ་པའི་དགེ་བས་ལུས་ཅན་མཐའ་དག་རྣམ་འདྲེན་བུ་རམ་ཤིང་པ་སློབ་པ་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ཀྱི་མཛད་པ་དང་མཚུངས་པར་བསླབས་ཏེ་འབྲས་བུ་ཆོས་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་དགའ་སྟོན་ལ་སྤྱོད་པར་གྱུར་ཅིག”[63] །ཅེས་པར་དུ་བཀོས་པའི་ལོ་ཚིགས་ཀྱང་གསལ་འདུག་གོ།

༡༩༥༩ ལོར་ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུ་པར་བཏབ་པའི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་དེའི་གླེང་བརྗོད་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ༡༨༨༣ ལོར་ཤརཏ་ཙན་དྲ་དས་ (Sarat Chandra Das) ལྷ་ས་ནས་ཞོལ་པར་མའི་མ་ཡིག་ཐོབ་པ་དེ་ ༡༨༨༨ ལོར་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་གྱི་ངོ་བོར་པར་སྐྲུན་བྱས་པ་དེ་ཙམ་ལས་རྒྱ་གར་ཤར་ནུབ་གང་ནའང་འདིའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་མ་དཔེ་མེད་སྐོར་བྲིས་འདུག[64] །ཞོལ་པར་མ་འདི་སྐོར་ཡང་ ༡༩༩༨ ལོར་ཧ་རམ་ས་ལའི་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བསྐྱར་པར་བྱས་འདུག་པ་དེ་ནི་བཙན་བྱོལ་དུ་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་དུ་པར་སྐྲུན་བྱས་པ་ཕྱི་ཤོས་དེ་ཡིན་པ་རེད། རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་བོད་ལ་ཇི་ལྟར་བྱོན་ཚུལ་དང་དེ་ནས་ཕྱི་རྒྱལ་སྐད་དུ་དར་ཁྱབ་བྱུང་ཚུལ་སོགས་ནི་སྐབས་གཞན་ཞིག་ཏུ་སྤྲོ་བོར་འདོད་དོ།།

ད་ནི་འདི་ཡང་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། ད་ལྟའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་དགེ་དབང་གི་མི་ཚེ་འཁོར་བའི་བསྟན་བཅོས་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པར་སྣང་། ཕྲན་གྱིས་དགེ་དབང་གི་མི་ཚེ་ལ་དོ་སྣང་བྱས་ཏེ་བཅལ་སྐབས་ཨིན་སྐད་དུ་འཁོད་པའི་བསྟན་བཅོས་བཅུ་སྐོར་ཞིག་རྙེད་པར་གྱུར། དེ་དག་གི་དཔེ་མཚོན་ནི་དཔེར་ན། ལེགས་སྦྱར་རྩོམ་རིགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཀུན་བཏུས་ཚིག་མཛོད་[65] ཅེས་བྱ་བ་དང་། ཡང་ ཨུ་མ། ཙཀྲ་རྦོར་ཏེས་བརྩམས་པའི་དགེ་དབང་སྟེ། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་གྱི་སྙན་ངག་པ། (ཁོང་གི་མི་ཚེ་དང་བསྟན་བཅོས་ལ་སློབ་སྦྱོང་ཞིག)[66] །ཅེས་པའི་དེབ། ཡང་འབྱམ་རམས་པ་ཨར་ ཀེ་ པཎ་ཊ་ཡིས་བརྩམས་པའི་འབྱམ་རམས་སུཪྻ་ཀཱནྟ་ཡི་དགེ་དབང་ཞིབ་འཇུག[67] །ཅེས་བྱ་བ། དེ་ནས་སྦར་ལྔ་ བོ་སྣ་ལ་ཡི་བརྩམས་པའི་དགེ་དབང་དང་ཁོང་གི་སྐུ་དུས་ཏེ། དགེ་དབང་གིས་བསྟན་པའི་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་

63 བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ་) བསྟན་འགྱུར། ཁེ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣༣ ནས་ ༡༡༣༩

64 Vaidya P. L. ed., *Avadana–Kalpalata of Ksemendra*, The Mithila Institute, 1959

65 Bhattacharya J.N. and Nilanjana Sarkar, *Encyclopaedic Dictionary of Sanskrit Literature*, Global Vision Publishing House, Delhi, 2004.

66 Chakraborty U., *Ksemendra – The Eleventh Century Kashmiri Poet* (*A Study of His Life and Works*), Sri Satguru Publications, 1991.

67 Panda R.K., *Ksemendra Studies of Dr. Suryakanta*, Bharatiya Kala Prakashan, 2010.

སྤྱི་ཚོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས།[68] ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་རེད། འདིའི་ཕྱི་མ་གསུམ་པལ་ཆེར་དགེ་དབང་གི་མི་ཚེ་ཞིབ་འཇུག་གམ་རྣམ་ཐར་གྱི་ཚུལ་དུ་བརྩམས་པའི་བསྟན་བཅོས་རེད།

བསྟན་བཅོས་འདི་དག་ཏུ་འཁོད་པ་ལྟར་ན། དགེ་དབང་ནི་དུས་རབས་བཅུ་པའི་དུས་མཇུག་ཙམ་ལ་རྒྱལ་མོ་དིདྡ་ (Didda) ཞེས་པས་ཕྱི་ལོ་ ༩༥༠ ནས་ ༡༠༠༣ བར་མི་ལོ་ཉེར་གཉིས་རིང་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་ཀཤྨིའི་རྒྱལ་སྲིད་བསྐྱངས་པའི་སྐབས་སུ་ཡུལ་དེའི་ཕྱུག་པོ་ཞིག་གི་ཁྱིམ་དུ་འཁྲུངས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གི་ཡབ་མེས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་མཇུག་ན་གསལ་བ་ཇི་བཞིན་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་། ན་རེནྡྲ་ (Narendra–ན྄ཪ་བཟང་མི་དབང་) ནི་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་གི་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་ (Kashmir) གྱི་རྒྱལ་པོ་ཛ་ཡ་པི་ཌ་ (King Jayapida) ཞེས་པའི་བློན་པོའི་གྲས་ཤིག་ཡིན། དེའི་བུ་ནི་བྷོ་གིནྡྲ་ (Bhogindra–ལོངས་སྤྱོད་ལྡན་པའི་དབང་པོ་) ཡིན། དེའི་བུ་སིནྡྷུ་ (Sindhu–རྒྱ་མཚོ་) དང་། དེའི་བུ་ནི་པྲ་ཀཱ་ནེནྡྲ། (Prakanendra–རབ་གསལ་དབང་) ཞེས་པ་སྟེ་འདི་ནི་ཀྵེ་མེནྡྲ་ (Ksemendra–དགེ་དབང་) གི་ཡབ་ཡིན། དགེ་དབང་གི་བུ་ནི་སོ་མེནྡྲ་ (Somendra–ཟླ་དབང་) ཡིན། དགེ་དབང་གིས་ཆུང་དུས་ནས་ཡུལ་དེའི་སློབ་དཔོན་གྲགས་ཅན་རྣམས་བསྟེན་ཏེ་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་བྱས་ཡོད་འདུག །དགེ་དབང་གིས་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་པའི་བྱ་བ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༣༧ ལོར་མགོ་བཙུགས་ཡོད་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༦༦ ལོར་མཇུག་འགྲིལ་ཡོད་འདུག

ཁོང་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་དང་བཅས་པའི་བསྟན་བཅོས་རྣམ་གྲངས་བཞི་བཅུ་ཙམ་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་། དེ་དག་ལས་བསྟན་བཅོས་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་ཙམ་ནི་ད་ལྟའང་ཁོང་གི་གསུང་ཚད་ལྡན་དུ་བརྩི་བར་བཤད། བསྟན་བཅོས་འདི་དག་ནི་ཆོས་དང་ལྷའི་རྣམ་འཕྲུལ། མིའི་སྤྱོད་པ། སྤྱི་ཚོགས་མཚང་འབྲིན་གྱི་བཞད་གད། རྩོམ་རིག་དཔྱད་ཞིབ། བསྟན་བཅོས་གྲགས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སྤྱི་དོན་མདོར་བསྡུས། རང་གི་རྩོམ་ཡིག་བཅས་དབྱེ་བ་དྲུག་གི་ནང་གནས་ཡོད་པར་བཤད་དོ། །འོན་ཀྱང་ཁོང་མཁས་པ་ཞིག་དང་སྙན་ངག་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་བཀོད་མེད་ཅིང་། ཁོང་ནི་ཕྱི་རོལ་པའི་ཆོས་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་ནང་པ་བ་ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་ཀྱང་བཀོད་མི་འདུག །དེ་དག་ལ་སོགས་པའི་དགེ་དབང་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཐུན་གྱིས་ཕྱོགས་སྒྲིག་གིས་བོད་སྐད་དུ་བྲིས་ཟིན་ཡོད་པས་ཐུགས་སྣང་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དེར་གཟིགས་འཚལ་ཞིང་། འདིར་བསྐྱར་དུ་ཞློས་པ་མ་བྱས་སོ།།

དེས་ན། ལྔ་གོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོས་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་མ་པར་དུ་བསྒོ་བའི་རྩོལ་བ་མཛད་པ་མ་ཟད། དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་གསུང་ཆོས་གནང་བ་དང་། དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་རི་མོ་ལྡེབས་རིས་ཀྱི་རྒྱུན་སྤེལ་བ། དེ་བཞིན་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ལ་ཉམས་ཞིབ་ཏ་ཙང་ཟབ་པོ་མཛད་པ་དེ་ལྟ་ནའང་། དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་གི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་བསྒྲུབས་པ་དེ་ནི་ཏ་ཙང་ཐལ་ཆེ་བ་མ་ཟད། དོན་ལ་ཡང་མི་གནས་པ་དང་། ལྔ་གོང་ས་ལྔ་པས་ (1617–1682) རང་ཉིད་ལས་སྔ་བའི་རྒྱལ་

68 Khosla S., *Ksemendra and His Times: Socio–Religious & Economic History of Kashmir as Depicted by Ksemendra*, 2001.

ཚབ་བཞི་པ་གོ་ཤྲཱི་གྲགས་པ་དོན་གྲུབ་ (1547–1613) ཀྱིས་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་བཞེད་ཚུལ་གསུངས་མོད། དེ་དག་ལ་འབྲེལ་ནས་ སྤྱི་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་སུ་དང་སུས་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་བཞེད་པའི་ཁུངས་གང་ཡིན་མ་གསུངས་པ། རྒྱལ་པོ་ཡིན་གསུངས་བཞིན་དུ་འང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་གསལ་ཁ་མ་བརྗོད་པ། བོད་སྤྱི་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོས་འདི་ཉིད་སློབ་དཔོན་དང་སྔན་ངག་མཁན་ཙམ་ཞིག་ཡིན་པར་གསུངས་པ། ད་ལྟའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ན་དགེ་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མེད་པ་བཅས་ལ་བརྟེན། དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་སྒྲོག་པ་ནི་བོད་ཀྱིས་བཟོས་པའི་བྲག་ཆ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ།།

དེ་ལྟར་ན། ཐུན་གྱིས་དཔྱད་ཞིབ་བྱས་པའི་རྩོམ་ཐུང་འདི་རེ་ཞིག་མཇུག་རྫོགས་པ་ཡིན་མོད། ད་དུང་མཐོང་རྒྱ་ཆུང་བ་དང་གང་མཐོང་བ་རྣམས་ཀྱང་ནན་ཏན་གྱིས་བརྟགས་མ་ཐུབ་པ་སོགས་ཀྱི་རྐྱེན་ལས་འདིར་ནོར་བ་ཅི་མཆིས་རྣམས་མཁྱེན་ལྡན་རྣམས་ལ་སྙིང་ནས་འཆགས་སོ། །སླད་ནས་ཀྱང་འདི་ལ་ཁ་གསབ་བྱེད་འདུན་ཡོད་ཅེས་ཞུ་བ་ཡིན།

ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་ཕྱུག་པོའི་བུ་རུ་སྐྱེས།།
སྙན་དངགས་ལ་སོགས་རིག་པའི་སྒྱུ་རྩལ་རྫོགས།།
བསྟན་བཅོས་ཉག་ཅིག་གངས་ཅན་བོད་དུ་སླེབས།།
སྙན་དངགས་ཀུན་གྱི་རྒྱལ་པོའི་གོ་འཕང་བརྙེས།།
སྤྱི་རབས་མཁས་པས་སྙན་དངགས་མཆོག་ཏུ་བཟུང་།།
མཁས་པ་ཡིན་པས་སློབ་དཔོན་ཞེས་ཀྱང་བསྟགས།།
འོན་ཀྱང་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་འཁོར་བ་ན།།
དགེ་དབང་རྒྱལ་པོར་གྱུར་པའི་གཏམ་རྒྱུད་འཕེལ།།